

Työkokemuksen merkitys Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomien työllistymisessä

Henri Toppinen

Opinnäytetyö

Kesäkuu 2020

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Tradenomi (AMK), liiketalouden tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Toppinen, Henri	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä kesäkuu 2020
	Sivumäärä 43	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Työkokemuksen merkitys Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoiden työllistymisessä		
Tutkinto-ohjelma Tradenomi (AMK), liiketalouden tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kaisa Partanen		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää työkokemuksen merkitystä Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoiden työllistymisessä. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, mitä konkreettisia tietoja ja taitoja työskentely tarjoaa ja millaista käytännön osaamista tradenomi tarvitsee työllistyäkseen.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusotteella, ja menetelmänä käytettiin teema-haastatteluita. Tutkimusta varten haastateltiin neljää opintojensa loppupuolella olevaa tai valmistunutta liiketalouden opiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Tutkimusaineistot analysointiin teemoittelun keinoin.</p> <p>Tutkimuksessa tradenomiopiskelijat katsoivat työelämässä toimimisen kehittäneen heidän työskentely- ja toimintatapansa työelämälle ominaisemmiksi sekä antaneen realistista kuvaa oman alan töistä. Oppimisen kannalta työkokemus nähtiin mahdollisuutena soveltaa opittuja tietoja käytäntöön. Aiempaa työkokemusta pidettiin merkittävänä hyötynä töihin hakiessa. Työkokemuksen positiivisia vaikutuksia huomattiin opintojen, työelämän ja siviilielämän saralla ja yleinen kokemus oli, että työkokemuksen kerryttämiseen tulisi panostaa opinnoissa nykyistä paljon enemmän. Teoriapainotteisen opiskelemisen katsottiin antavan pohjan osaamiselle, mutta ei valmiuksia toimia ja työskennellä itsenäisesti.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella työkokemus koetaan tradenomiopintojen ohella lähes yhtä merkittäväksi tietojen ja osaamisen kehittämisen kannalta. Työkokemuksen hankkiminen opintojaksoilta, työelämään tutustumisista tai harjoitteluista palvelisi tradenomiopiskelijoiden osaamisen kehittymistä sekä työllistymistä nykyistä paremmin. Lisäksi nykyistä opintosuunnitelmaa pidettiin sekavana sekä joustamattomana opiskelijoiden osaamisen kehittämisen kannalta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) työkokemus, osaaminen, tradenomiopiskelija, teoriaopinnot, oppiminen		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Toppinen, Henri	Type of publication Bachelor's thesis	Date June 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 43	Permission for web publication: x
Title of publication The significance of work experience in the employment of Jyväskylä University of Applied Sciences Bachelor of Business Administration -students		
Degree programme Bachelor's degree programme in Business Administration		
Supervisor(s) Partanen, Kaisa		
Assigned by		
Abstract <p>The objective of the thesis was to find out the significance of work experience in the employment of Jyväskylä University of Applied Sciences Bachelor of Business Administration students (or BBAs for short). The goal of the study was also to find out what concrete information and skills being at work offers and what kind of practical knowledge BBAs need to get employed.</p> <p>The research was conducted with a qualitative approach, and the method used was theme interviewing. Four Bachelor of Business Administration students who were near the end of their studies or had completed their studies from Jyväskylä University of Applied Sciences were interviewed for the study. The research data was analyzed with thematic analysis.</p> <p>In the research, BBA students considered that operating in working life had developed their way of working and operating to become more characteristic of working life and given a realistic picture of jobs in their own field. In terms of learning, work experience was seen as an opportunity to use learned knowledge in practice. Previous work experience was considered as a significant benefit when applying for a job. The positive effects of work experience were noticed in the field of studies, working life and civil life. The general experience was that much more should be invested in gaining work experience as a part of studying. Theory-oriented studying was considered to provide a basis for knowledge, but not the ability to act and work independently.</p> <p>According to the findings of this thesis, work experience is perceived as almost as important for the development of knowledge and competence as the BBA studies themselves. Gaining work experience from studies, work experience program or internships would serve the development of BBA students' knowledge and employment better than they currently do. In addition, the current curriculum was considered confusing and inflexible in terms of developing students' knowledge.</p>		
Keywords/tags (subjects) work experience, knowledge, BBA student, theory-oriented studies, learning		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	5
3	Työllistymiseen johtava osaaminen	13
3.2	Tiedot ja oppiminen	14
3.3	Käytännön osaaminen.....	17
3.4	Tradenomin osaaminen.....	19
4	Tutkimustulokset.....	22
4.1	Työelämätaidot koulusta vai työelämästä	24
4.2	Aiemman työkokemuksen merkitys.....	25
4.3	Tradenomiopintojen tarjoamat valmiudet työelämään	27
4.4	Teorian ja käytännön suhde opinnoissa.....	28
4.5	Harjoittelun merkitys	30
4.6	Opinnot, joista olisi hyötyä työelämän kannalta	30
4.7	Työllistymisen haasteet/helppous	32
4.8	Osaaminen jota olisit tarvinnut tai tarvitset edelleen	33
5	Johtopäätökset.....	34
6	Pohdinta.....	38
	Lähteet	41
	Liitteet.....	43

Kuviot

	Kuvio 1. Teemahaastattelun sijoittuminen suhteessa lomakehaastatteluun ja strukturoimattomaan haastatteluun.....	8
	Kuvio 2. Ketterä oppiminen.....	16

Kuvio 3. Tutkimustulosten esittäminen suhteessa tutkimuksen teemoihin ja tutkimuskysymyksiin	24
Kuvio 4. Työllistymistä helpottavat ja vaikeuttavat tekijät.....	33

1 Johdanto

Nykypäivänä tradenomitutkinto ei ole enää varma takuu liiketalouden alalle töihin pääsemisestä. Työnantajat edellyttävät ammattiosaamisen lisäksi myös esimerkiksi digiosaamista ja työelämäntaitoja kuten joustavuutta töihin hakiessa (Hussi 2018). Tradenomiliitto TRALin 2011 teettämässä tutkimuksessa työelämän (Työelämän näkemykset ja odotukset tradenomikoulutuksesta 2011) näkemyksistä ja odotuksista tradenomikoulutuksesta selviää, että työelämän kokemus tradenomikoulutuksesta on muuttunut positiivisemmaksi. Siitä huolimatta tradenomikoulutuksen kehittämässä toivottiin, että koulutus painottuisi yhä enemmän työelämälähtöisyyteen ja asiantuntijuuden kehittämiseen. Käytännön osaaminen ja parempi erikoistuminen tiettyyn ydinalueeseen koulutuksessa nousivat keskeisiksi koulutuksen kehittämisen ideoiksi. Työelämässä toivottiin tradenomeilta myös vahvempaa suuntautumista työelämään, millä saavutettaisiin vahvempaa käytännön osaamista sekä teorian käytäntöön viemistä. (Työelämän näkemykset ja odotukset tradenomikoulutuksesta 2011.)

Työn tausta

Tutkimuksen aihe on valittu sen ajankohtaisuuden vuoksi. Nykypäivänä tradenomitutkinto ei takaa liiketalouden alalle töihin pääsemistä. Työnantajat edellyttävät kohtalaista työkokemusta. Tutkimuksessa haluttiinkin selvittää miten liiketalouden opiskelijat itse kokevat aiemman työkokemuksensa hyödyttävän heitä töihin hakiessa.

Tutkimusongelmaan vastaamalla saadaan monipuolista tietoa nykypäivän työnantajista, vaadittavasta työssä osaamisesta ja taidoista sekä muista ominaisuuksista, joiden voidaan katsoa kehittyvän työelämässä. Tutkimus keskittyy niihin seikkoihin, jotka vaikuttavat työllistymiseen. Ilmiö on tutkimisen arvoisen, sillä tradenomien työllistymiseen vaikuttavia seikkoja työkokemuksen näkökulmasta ei ole juurikaan tutkittu. Tutkimuksella saatavaa tietoa voidaan käyttää myös pohjana tuleville tutkimuksille, mikäli aihetta halutaan tutkia lisää. Aiheen tutkiminen on myös välttämätöntä, mikäli oppilaitokset haluavat opintojen valmistavan mahdollisimman hyvin työelämään ja työllistymiseen.

Tradenomien työllistymisestä ja osaamistarpeista on aiempia opinnäytetöitä eri alojen näkökulmista ja muun muassa Tradenomiliitto ylläpitää ajankoh- taista tietoa tradenomien työllisyystilanteesta. Nykypäivänä työnantajat kuiten- kin arvostavat työkokemusta yhä enemmän, eikä tradenomien työkokemuksen vaikutusta työllistymiseen ole tutkittu. Tutkimuksessa pyritään löytämään eten- kin työelämän tuomia konkreettisia tietoja ja taitoja, mikäli aikaisemman työko- kemuksen koetaan ylipäättänsä vaikuttavan työllistymiseen.

Työssä on tarkoituksena keskittyä aikaisemman työkokemuksen merkittävyv- teen opintojen jälkeisessä työllistymisessä. Opinnäytetyössä ei keskitytä tutki- maan tradenomien työllistymistä eri aloille, sillä siitä on olemassa aiempia tut- kimuksia sekä erilaisia tietokantoja. Opinnäytetyössä keskeisiä käsitteitä ovat muun muassa työllistyminen, työkokemus, osaamisen kehittäminen, ketterä oppiminen, käytännön osaaminen ja asiaosaaminen.

Työn rakenne

Jyväskylän tradenomien työkokemuksen merkityksestä työllistymiseen ei ole saatavissa aiempia tutkimuksia. Tutkimuksen ongelman määrittelyssä on kui- tenkin hyödynnetty aiemmin tehtyjä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä. Ne käsittelevät tradenomien työelämän osaamistarvetta ja työllistymistä. Luvussa kaksi esitellään työssä käytetyt tutkimusmenetelmät sekä määritellään työs- kentely käsitteenä. Luvussa kolme esitellään työn keskeiset teoriat, jotka kä- sittelevät työllistymiseen johtavaa osaamista kansainvälisen sekä kotimaisen kirjallisuuden avulla. Teoriaosuudessa hyödynnetään myös ulko- ja kotimaisia verkkojulkaisuja, jotka liittyvät tradenomien työllistymiseen, työelämän osaami- seen sekä työmarkkinoiden ja osaamisen tulevaisuuskuvaan. Luvussa neljä tutkimuksen tulokset esitellään jaoteltuina haastatteluissa esiin nousseisiin teemoihin. Luvut viisi ja kuusi ovat johtopäätökset ja pohdinta, joissa tuloksien vastaavuutta verrataan teoriaosuudessa esitettyyn tutkimustietoon ja niiden pohjalta arvioidaan työkokemuksen merkitystä Jyväskylän ammattikorkeakou- lun tradenomien työllistymisessä.

2 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyö tutkii Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden aiempaa työkokemusta ja pyrkii selvittämään haastateltavien ajatuksia työkokemuksen merkityksestä. Tutkimuksessa pyritään löytämään etenkin työelämässä opittuja konkreettisia tietoja ja taitoja, mikäli aiemman työkokemuksen koetaan ylittäänsä vaikuttavan työllistymiseen opintojen jälkeen. Esimerkiksi Tradenomiliitto TRALin teettämän tutkimuksen mukaan työelämässä toivottiin tradenomeilta vahvempaa suuntautumista työelämään, millä saavutettaisiin vahvempaa käytännön osaamista sekä teorian käytäntöön viemistä. (Työelämän näkemykset ja odotukset tradenomikoulutuksesta 2011.)

Tutkimuksen tekeminen alkaa tutkimusongelman määrittämisestä. Tutkimusongelman ratkaisemiseksi tulee määrittää oikeat ja tarkoituksenmukaiset tutkimuskysymykset. Näitä tutkimuskysymyksiä voi olla ainoastaan yksi tai vaihtoehtoisesti useampia. Tutkimuskysymysten muoto on mietittävä huolellisesti, koska niiden muoto vaikuttaa vastauksiin merkittävästi. (Kananen 2010, 19.) Kaikkien tutkimuskysymysten taustalla on peruskysymys mitä (eli mikä on kyseessä). Kaikki muut kysymykset juontavat juurensa tästä mitä-kysymyksestä, ilman mitä-kysymystä ei voi syntyä muita kysymyksiä. (Kananen 2010, 19.) Kun tutkimusongelma on määritelty ja on kehitelty siihen oikeanlaiset tutkimuskysymykset, kysymyksiä vastaukset ratkaisevat tutkimusongelman.

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on selvittää mikä on työkokemuksen merkitys Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomien työllistymisessä. Tutkimusongelma ratkaistaan seuraavilla tutkimuskysymyksillä:

- Mitä konkreettista tietoja ja taitoja työskentely tarjoaa?
- Millaista käytännön osaamista tradenomi tarvitsee työllistyäkseen?

Työn tarkoituksena on keskittyä etenkin ennen valmistumista hankitun työkokemuksen vaikutuksiin valmistumisen jälkeisessä työllistymisessä. Opinnäytetyössä ei keskitytä tutkimaan tradenomien työllistymistä eri aloille, sillä siitä on olemassa aiempia tutkimuksia sekä erilaisia tietokantoja. Sen sijaan tutkimuksen tarkoituksena on löytää sellaiset konkreettiset seikat, joita opiskelija voi kehittää omassa osaamisessaan työllistyäkseen paremmin.

Työskentely

Työskentelyllä tarkoitetaan yleisesti vastikkeellista toimintaa, joka tehdään jonkun toisen osapuolen hyväksi. Toiminnan on tarkoitus tuottaa lisähyötyä toiselle osapuolella, jotta voidaan saada korvaus tehdystä työstä. Työ on tällä hetkellä murroksessa, eikä työskentelyä ole kovin helppoa tai edes mielekästä määritellä tarkasti. Työ voidaan määritellä esimerkiksi työsuhteen tai työstä saatavan korvauksen perusteella työsopimuksen alaiseksi ansiotyöksi (Käsitteet ja määritelmät n.d.). Toisaalta työ ja työskentely voidaan ajatella laajemmin merkityksellisenä vuorovaikutuksena, josta on unohdettu perinteisesti siihen liitettävä tuottavuus. Mäkikallio (2016) esittää, että työ on yhteisen hyvän edistämistä älykkäällä toiminnalla. Työn ei tarvitse olla ”työksi” mielletävää toimintaa, jota tehdään vain siksi, että siitä saadaan taloudellista tai muuta hyötyä. (Mäkikallio 2016.) Työelämä on nykyään joustavampaa kuin ennen, ja esimerkiksi sosiaalinen media on mahdollistanut aikaisemmin harrastukseksi miellettyillä asioilla taloudellisen hyödyn hankkimisen, ilman suoraa vastikkeellista suhdetta. Tässä opinnäytetyössä työskentelyllä tarkoitetaan kaikkea merkityksellistä vuorovaikutusta, joka on tapahtunut työteolle ominaisessa ympäristössä ja jonka tarkoituksena on ollut tuottaa lisähyötyä toiselle osapuolelle. Työkokemuksella tarkoitetaan työskentelystä kertynyttä kokemusta, joka voidaan todentaa myös jälkikäteen. Työkokemusta katsotaan kertyneen esimerkiksi harjoittelujaksoista, projekteista, yrittäjyydestä sekä normaalista työsopimuksen alaisesta työskentelystä.

Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä

Tutkimus suoritetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimukset voi jakaa määrällisiin ja laadullisiin tutkimuksiin. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tai selittämään ilmiötä, kun taas määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään jo olemassa olevia teorioita käytäntöön ja vaatii lähtökohtaisesti esiymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2015, 71, 73.) Kananen (2015, 70–71) mukaan laadullista tutkimusta voidaan käyttää silloin, kun ilmiöstä tiedetään vähän, ilmiöstä halutaan syvälinen näkemys tai hyvä kuvaus, tai jos tutkimuksessa käytetään triangulaatiota. Määrällinen tutkimus puolestaan edellyttää tutkittavan ilmiön tuntemista entuudestaan, mikä tarkoittaa, että tutkittavasta ilmiöstä tulee olla olemassa jokin

teoria, teorioita tai vahva esiyymmärrys. Näiden pohjalta on mahdollista laatia tutkimuskysymykset, jotka vastaavat tutkimusongelmaan (Kananen 2015, 73).

Laadullisen tutkimuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään erilaisia ilmiöitä. Sen tehtävänä on auttaa ymmärtämään erilaisia ilmiöitä ja vastata mitä-kysymykseen. Laadullinen tutkimus alkaa edellä kuvaillun tutkimusongelman ja tutkimuskysymyksien määrittelyllä. (Kananen 2010, 36–37.) Kanasen (2010, 41) mukaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on käyttökelpoisin silloin kuin tutkittavasta asiasta tiedetään vähän. Tilanteita, joihin laadullinen tutkimus soveltuu parhaiten ovat

1. sellaisten ilmiöiden tutkiminen, joista ei ole tietoa, teorioita tai tutkimuksia
2. syvemmän näkemyksen saavuttamiseen ilmiöstä
3. uusien teorioiden ja hypoteesien luominen
4. triangulaatio (mixed-tutkimusstrategia)
5. ilmiön tarkempi kuvaaminen

(Kananen 2010, 41.)

Laadullisessa tutkimuksessa havaintoja tehdään pienemmästä määrästä tutkimusobjekteja: niitä on yksi tai muutama. Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruu tapahtuu yleensä joko havainnoimalla, teemahaastattelulla tai erilaisten dokumenttien avulla. Tiedonkeruumenetelmä valitaan sen perusteella, millaista asiaa tutkitaan ja kuinka tarkkaa ja autenttista tietoa halutaan. (Kananen 2010, 48.)

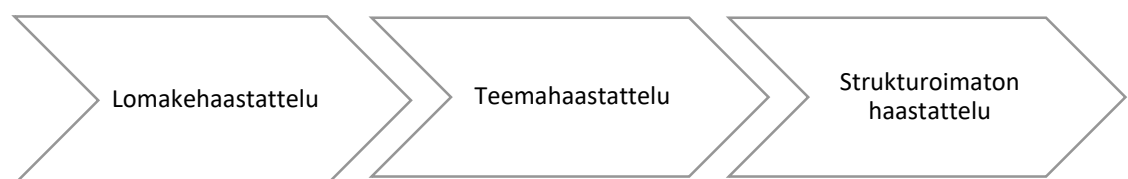
Tutkimusaineisto

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto koostuu primääriaineistosta sekä sekundääriaineistosta. Primääriaineisto on aina tutkijan itsensä keräämää tutkimusaineistoa, joka on kerätty toteutettavaa tutkimusta varten. Primääriaineisto hankintaan haastatteluiden, kyselyjen ja havainnoinnin keinoin. Sekundääriaineisto on mitä tahansa jo olemassa olevaa kirjoitettua, kuvallista, tai äänimateriaalia, jota kohdeilmiön tutkimisessa voidaan monessa tapauksessa hyödyntää. Jossain tapauksissa kohdeilmiötä voidaan tutkia pelkästään

sekundäärisen aineiston pohjalta. Tosin tämä vaatii sen, että aineistoa on saatavilla reilusti ja sen tulee olla merkittävää kohdeilmiön tutkimisen kannalta. (Kananen 2015, 132.) Tutkimuksessa hyödynnetään sekundääriaineistoja, sekä hankintaan primääriä aineistoa tekemällä teemahaastatteluita, jotka äänitetään ja litteroidaan tekstiksi.

Haastattelu

Haastattelu on hyvin yleinen laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä, josta on useita eri muotoja (Kananen 2014, 70). Kanasen (2014) mukaan Tuomi ja Sarajärvi (2008) ryhmittelevät haastattelut osallistujamäärän mukaan yksilö- tai ryhmähaastatteluihin sekä kysymystyyppien mukaan lomakehaastatteluihin, teemahaastatteluihin tai syvähaastatteluihin (Kananen 2014, 70). Lomake-, teema- ja syvähaastattelut eroavat myös haastattelun pohjana olevan kyselyn ja tutkimuksen toteutuksen strukturoinnin mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 64–65). Haastattelun etuna voidaan pitää sen joustavuutta ja vuorovaikutusta haastateltavaan. Tämä näkyy käytännössä siinä, että tiedonhankintaa on mahdollista kohdentaa haastattelutilanteessa ja vastauksien mahdolliset motiivit pystytään selvittämään. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34.) Teemahaastattelun sijoittuminen suhteessa lomakehaastatteluun ja strukturoituun haastatteluun havainnollistettu kuviossa 1. (Kuvio luotu mukailien Hirsjärvi & Hurme 2000, 44.)

Kuvio 1. Teemahaastattelun sijoittuminen suhteessa lomakehaastatteluun ja strukturoimattomaan haastatteluun

Tutkimuksessa on päädytty käyttämään teemahaastattelua. Teemahaastattelu sopii tutkimusongelman selvittämiseen, sillä se antaa tutkimukselle raamit, muttei kuitenkaan estä tutkimuksen kannalta olennaisten ilmiöiden löytymistä. Kuten haastattelut yleensäkin, myös teemahaastattelu voidaan suorittaa joko

yksilö- tai ryhmähaastatteluna (Kananen 2010, 48–51). Tutkimuksen haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina, sillä ne keskittyvät yksilön toimintaan. Kananen (2010, 48–51) mukaan teemahaastattelu on yleisin kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä. Teemahaastattelu on sopiva haastattelumenetelmä, silloin kun jokin ilmiö pyritään ymmärtämään ja paljastamaan eri näkökulmista. (Kananen 2010, 48–51.) Teemahaastattelu etenee ennalta valittujen ja ilmiön kannalta olennaisten teemojen ja tarketavien kysymyksiä varten. Teemahaastattelun etuna voidaan pitää mahdollisuutta tarkentaa ja syventää teeman aiheita ja kysymyksiä. Näin keskustelu elää jokaisen haastateltavan kanssa heidän vastauksiensa mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 64–65.)

Teemahaastattelun onnistumisen kannalta ei ole olennaista, että jokaisessa haastattelussa esitetään tismalleen samat kysymykset tismalleen samassa järjestyksessä. Teemahaastattelun onnistumisen kannalta olennaisempaa on, että haastattelussa nousee ilmi haastateltavien tulkintoja aiheesta ja heidän aiheelleen antamia merkityksiä vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65–66.) Tuomen ja Sarajärven (2018, 66) mukaan teemahaastattelun löyhemmästä struktuurista huolimatta haastattelijan pitää kuitenkin pysyä tutkimusongelman kannalta merkittävissä teemoissa. Tämän takia teemojen tulee pohjautua tutkimuksen viitekehukseen, eli mitä tutkittavasta ilmiöstä tiedetään jo etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 66.)

Analyysimenetelmät

Tutkimuksessa tehtävät teemahaastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan, jolloin niihin on mahdollista palata myöhemmin. Laadullisen tutkimuksen analyysiin ei ole käytettävissä varsinaisia työkaluja, vaan analyysin tekeminen perustuu enemmänkin aineiston läpikäymiseen systemaattisesti erilaisten näkökulmien ja tarkastelutapojen avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kananen (2010, 140) mukaan laadullisen aineiston analysoinnissa on pyrkimyksenä saada ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä, sillä kerätty tutkimusaineisto ei vielä yksinään ole tutkimustulos. Laadullisen tutkimuksen aineistoa täytyy tiivistää analysoinnin onnistumiseksi, koska laadullisen tutkimuksen aineistomäärä on suuri. Saatu aineisto litteroidaan eli kirjoitetaan auki ja muutetaan

yhteismitalliseksi. Tämän jälkeen litteroitu aineisto voidaan tiivistää koodaamalla tekstisegmentit luokkiin. Luokat voidaan yhdistää isommiksi luokiksi, jolloin aineisto saadaan ymmärrettävämpään ja helpommin tulkittavaan muotoon. (Kananen 2010, 140.)

Tässä tutkimuksessa litteroitua aineistoa analysoidaan teemoittelun keinoin. Teemoittelun avulla alustavasti ryhmitellystä aineistosta etsitään esiin nousseita näkemyksiä, jotka liittyvät tutkimuksen teemoihin. Näin haastatteluista saadaan vastauksia eri teemojen osalta tutkimusongelmaan. Teemoittelun lopputuloksena aineistosta nostetaan esiin kunkin teeman alle ne kohdat, joissa teemaa käsitellään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78-79.) Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan tutkimuksessa voi nousta esiin myös uusia, teemahaastattelurungosta poikkeavia teemoja. Teemoittelun pohjalta tutkimustuloksissa esitetään näytepaloja eli sitaatteja, joilla todistetaan analyysin ja johtopäätöksen pohjautuvan tutkimusaineistoon ja että juuri kyseiset teemat ovat nousseet esille tutkimusaineistossa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tieteellisessä tutkimuksessa on tärkeää pystyä varmistamaan tutkimuksen luotettavuus ja laatu. Luotettavuusarviointi soveltuu lähtökohtaisesti melko heikosti laadulliseen tutkimukseen, sillä tutkimuskohteena on ihminen yleensä yksin tai ryhmässä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelussa tuleekin huomioida, ettei ihminen aina toimi rationaalisesti. (Kananen 2010, 68.) Luotettavuustarkastelulla tarkoitetaan siis tiedonkeruun, ongelman asettelun sekä analyysien oikein tekemistä ja ratkaisujen perustelua. Vielä yksinkertaisemmin luotettavuustarkastelulla tarkoitetaan lähes samaa kuin tutkimuksen tieteellisyydellä. (Kananen 2010, 69.) Aineiston luotettavuutta ja pätevyyttä voidaan pyrkiä parantamaan varmistamalla aineiston tulkinnan ristiriidattomuus, vahvistettavuus, arvioitavuus, dokumentoitavuus ja toistettavuus (Kananen 2014, 151–154). Käytännössä aineiston tulisi olla luotettavaa ja pohjautua useaan lähteeseen.

Laadullisessa tutkimuksessa validiteetilla tarkoitetaan oikeiden asioiden tutkimista. Käytännössä laadullisen tutkimuksen validiteetti on siis tutkimuksen pätevyyden, perusteellisuuden ja tulkintojen oikeudellisuuden varmistamista.

Tutkimuksen validiteettia arvioidaan varmistamalla tutkimustulosten paikkansapitävyys ja huolehtimalla, että tutkimuksen tulokset ja pohdinta pohjautuvat tarkasti käytettyyn aineistoon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan tutkimuksen pätevyydellä tarkoitetaan yksinkertaistettuna sitä, kuinka hyvin tutkijan hankkima aineisto ja tutkimus vastaa haastateltavien tuottamaa aineistoa ja kuinka hyvin sama merkitys saadaan ymmärrettäväksi muille. Käytännössä on kuitenkin mahdollista esittää tutkittava ilmiö raportissa juuri sellaisena kuin se tutkimustilanteessa ilmenee. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 189) mukaan tutkimuksen validiteettia arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös se seikka, että tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon jo tutkimuksen tiedonkeruuvaiheessa ja tutkija tekee aineistosta omat tulkintansa. Tutkijalla on käytössä omat käsitteensä, joihin hän yrittää tutkimustuloksiaan sovitaa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189). Tutkijan on kyettävä dokumentoimaan hyvin aukottomasti se, miten hän on päätenyt johtopäätöksiinsä tutkittavien näkemyksistä. On myös oltava olemassa uskottavat perustelut niille valinnoille, joita hän on tutkimuksessaan tehnyt. Tulee kuitenkin muistaa, että kyseessä ovat tutkijan henkilökohtaiset päätelmät, joita hän tekee omien kokemuksiansa ja näkemyksiensä perusteella. Joten jos toinen tutkija tutkii samaa asiaa ja päätyy erilaiseen lopputulokseen, ensimmäisen tutkijan tutkimusmenetelmiä ei voida pitää täysin väärinä tai tutkimusta muuten heikkona, koska tutkijan omat tulkinnat ja ajatukset ovat avain asemassa tulosten käsittelyssä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189.)

Laadullisen tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tulokinnan samankaltaisuutena tulkitsijasta riippumatta (Kananen 2014, 146–147). Tutkimuksessa reliabiliteettia arvioidaan varmistamalla, että tutkimusaineiston hankkimiseen käytetyt menetilat ovat luotettavia ja johdonmukaisia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Käytännössä haastattelutilanne toistetaan mahdollisimman muuttumattomana ja haastatteluissa pyritään saamaan pintaraapaisua syvempiä vastauksia haastateltavasta riippumatta. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 186) mukaan tutkimuksen reliabeliudella tarkoitetaan tilannetta, jossa tutkimuksen tulokset pysyvät ennallaan tutkimusta uusittaessa. Reliabelius voidaan määritellä myös siten, että tutkimus tuloksineen on reliabeli silloin, kun

kaksi arvioijaa päätyy samaan lopputulokseen. Reliaabeliutta voidaan tarkastella lisäksi kolmannesta näkökulmasta, jonka mukaan tutkimus on reliaabeli silloin, kun kahdella rinnakkaisella tutkimusmenetelmällä päästään samaan lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.) Tutkimuksen reliaabeliuden varmistaminen on kuitenkin haastavaa, koska tutkimusten kohteena voi olla haastateltavien muuttuvat ominaisuudet, jokainen ihminen tekee johtopäätöksensä omien kokemustensa ja näkemystensä avulla ja ihmisten käyttäytyminen ja mielipiteet voivat vaihdella kontekstin ja paikan mukaan. Vaikka tutkimuksen reliaabeliuden määrittelyyn on olemassa monia vaihtoehtoja, edellä mainitut seikat tulee ottaa huomioon ja tutkimuksen reliaabeliuteen tulisi suhtautua hienoisella varauksella. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.)

Aikaisemmat tutkimukset

Tradenomien työkokemuksen merkityksestä valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen ei ole olemassa aiempia tutkimuksia. Sen sijaan tradenomien osaamisen kehittämisestä, työelämäkokemuksista ja liiketalouden koulutuksen hyödyllisyydestä työllistymiseen on olemassa aiempia ammattikorkeakouluissa tehtyjä opinnäytetöitä.

Mikkelin ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössä on aiemmin tutkittu Mikkelin tradenomien kokemuksia koulutuksen vastaavuudesta työelämän haasteisiin (Marila 2010, 2). Marilan (2010) opinnäytetyössä selvisi, että Mikkelin ammattikorkeakoulusta valmistuneet olivat pääasiassa tyytyväisiä koulutukseensa ja työuraansa. Tradenomeiksi valmistuneet työllistyivät pääasiassa hyvin, ja jos työttömyyttä ilmeni, niin se oli vähäistä ja työttömyysjaksot olivat lyhyitä. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että tradenomit kokivat saaneensa koulutuksestaan työelämässä tarvittavia taitoja ja osaamista. Yli puolet valmistuneista oli myös valmiita hankkimaan täydennyskoulutusta tai olivat kiinnostuneita ylemmästä ammattikorkeakoulu tutkinnosta. (Marila 2010, 54–63.)

Lahden ammattikorkeakoulussa on tehty opinnäytetyö, joka tutki Lahden tradenomiopiskelijoiden odotuksia työllistymisestä sekä heidän näkemyksiänsä koulutuksen hyödyllisyydestä. Opinnäytetyössä selvitettiin myös työnantajien näkemyksiä tradenomeista sekä tradenomikoulutuksesta. (Saario & Tarkka-

nen 2012, 3–4.) Opinnäytetyössä (Saario & Tarkkanen 2012) selviää, että tradenomiopiskelijat pitävät koulutustaan hyödyllisenä ja heillä on positiiviset odotukset työllistymisestään. Tradenomiopiskelijoiden lisäksi myös työnantajilla oli positiiviset näkemykset tradenomikoulutuksesta ja tradenomeista. Työnantajat kuitenkin toivoivat, että tradenomikoulutus pitäisi sisällään enemmän työelämälähteisyyttä. Opinnäytetyössä selvisi myös, että työnantajilla ja tradenomiopiskelijoilla oli hyvin samankaltaiset näkemykset tradenomien työtehtävien tasosta ja palkkauksesta. (Saario & Tarkkanen 2012, 63–69.)

3 Työllistymiseen johtava osaaminen

Työllistymisen kanssa käsikädessä kulkee aina osaaminen. Ilman tarvittavaa osaamista on vaikea työllistyä, sillä osaamaton työntekijä ei ole kovin houkutteleva vaihtoehto työnantajan näkökulmasta. Otalan (2018) mukaan osaamisen ollessa on yksi merkittävimmistä ominaisuuksista työntekijän työllistymisessä, ovat yleiset osaamisvaatimukset nousseet merkittävästi eri tehtävissä (Ojala 2018, luku 1). Otalan (2018) mukaan työelämässä tarvitaan yhä vankeempaa teoriaosaamista. Sen pohjalta on mahdollista oppia soveltamaan teoriaa ja sitä kautta hankkia itselleen uutta osaamista ja kehittää itseään ymmärtämään erilaisia ilmiöitä paremmin. (Ojala 2018, luku 1.)

3.1 Muuttuva osaaminen

Ojalan (2018) mukaan osaaminen on yhä enemmän osaamisen päivittämistä ja ylläpitämistä niin, että se vastaa tulevia haasteita. Tietty taito tai osaaminen jossain tietyssä tehtävässä on hyvä asia, mutta vielä tärkeämpää on osata ohjata omaa ajattelua ja oppia tehokkaasti. Pitää pystyä havaitsemaan tehtävässä mahdollisesti tarvittavat uudet taidot ja kehittämään itseään niin, että pystyy vastaamaan niihin. Avainasemassa on se, että työntekijä kokee osavansa oman tehtävänsä niin hyvin, että pystyy ennakoimaan tulevia osaamistarpeita. (Ojala 2018, luku 1.) Samalla periaatteella myös töitä hakevan henkilön on mahdollista kehittää itseään. Kuten työntekijöillä, myös työhön hakevilla voi olla jo sellaista osaamista tai asiantuntijuutta, että he pystyvät ennakoimaan,

millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan. Tällainen ajattelumalli yhdistettynä halukkuuteen oppia auttaa töihin hakevaa henkilöä hankkimaan itselleen kilpailuetua muihin työnhakijoihin työmarkkinoilla.

Työelämän osaamistarpeita tutkittaessa tulee ottaa huomioon nykyhetken lisäksi tulevaisuus. Tulevaisuuden työosaamiseen tulee liittymään monia yleistaitoja kuten moniammatillisia yhteistyötaitoja, kokonaisuuksien hallintaa, asiakaslähtöisyyttä, kohderyhmäajattelua ja ICT-osaamista. Näiden lisäksi kansainvälisyys ja innovaatiot nousevat merkittäviksi osaamisen kehityskohteiksi. (Nyyssölä & Lounema 2017.) Nyyssölä ja Lounema (2017) arvioivat opetushallituksen sivuilla blogissaan, kuinka osaaminen olisi nähtävä laajasti. Perinteisten osaamisalojen lisäksi osaamista tulisi kehittää myös yleisissä taidoissa, kuten työnteon tehokkuudessa, uteliaisuudessa ja sitkeydessä. Yleisemmän osaamisen lisäksi alakohtaiselle asiaosaamiselle on edelleen kysyntää myös tulevaisuudessa. (Nyyssölä & Lounema 2017.)

3.2 Tiedot ja oppiminen

Osaaminen on hyvin laaja käsite, johon voidaan sisällyttää lähes kaikki henkilön tiedot ja taidot. Tietojen ja taitojen pohjalla puolestaan on aina oppiminen. Jotta ihminen pystyy hankkimaan tietoa ja taitoja, on pystyttävä oppimaan. Cameronin (2009, 20) mukaan oppiminen on yksi keskeisistä itsensä johtamisen taidoista. Hyvä itsensä johtaja hallitsee suunnittelun, ajankäytön, stressin hallinnan sekä itsensä motivoinnin. Nämä taidot puolestaan luovat tärkeän pohjan kaikelle oppimiselle. (Cameron 2009, 20.)

Osaamistarpeiden noustessa oppiminen on noussut yhä tärkeämmäksi osaamisen muodoksi. Ojalan (2018) mukaan suurin osa tiedosta on jo olemassa jossain, se tulee osata vain etsiä. Tietoa voi löytää esimerkiksi erilaisista raporteista tai vaikka YouTube-ohjevideoista. Tärkeintä on löytää oikea tieto ja osata soveltaa sitä työssä tilanteen tarvitsemalla tavalla. Näin ollen varsinaisen käytännön osaamisen tarve työssä vähenee ja työnkuvan ja työn tuntemisen merkitys lisääntyy. Työnsä tunteva työntekijä on nimittäin paras soveltamaan uutta opittua tietoa työhönsä. (Ojala 2018, luku 1.)

Otalan (2018) mukaan Lombardo ja Eichinger totesivat, että 2000-luvun alussa esiteltiin ensimmäisen kerran ketterä oppiminen, joka oli uusi tapa toimia joustavasti, sopeutua nopeasti muuttuvaan ympäristöön ja oppia kokemuksista (Otala, 2018, luku 2). Tiivistetysti näitä piirteitä alettiin kutsua oppimisketteryydeksi ja sen kyvyksi määritettiin uusien taitojen oppiminen uusissa haastavissa tilanteissa (Otala, 2018, luku 2; viitattu Lombardo & Eichinger, 2000).

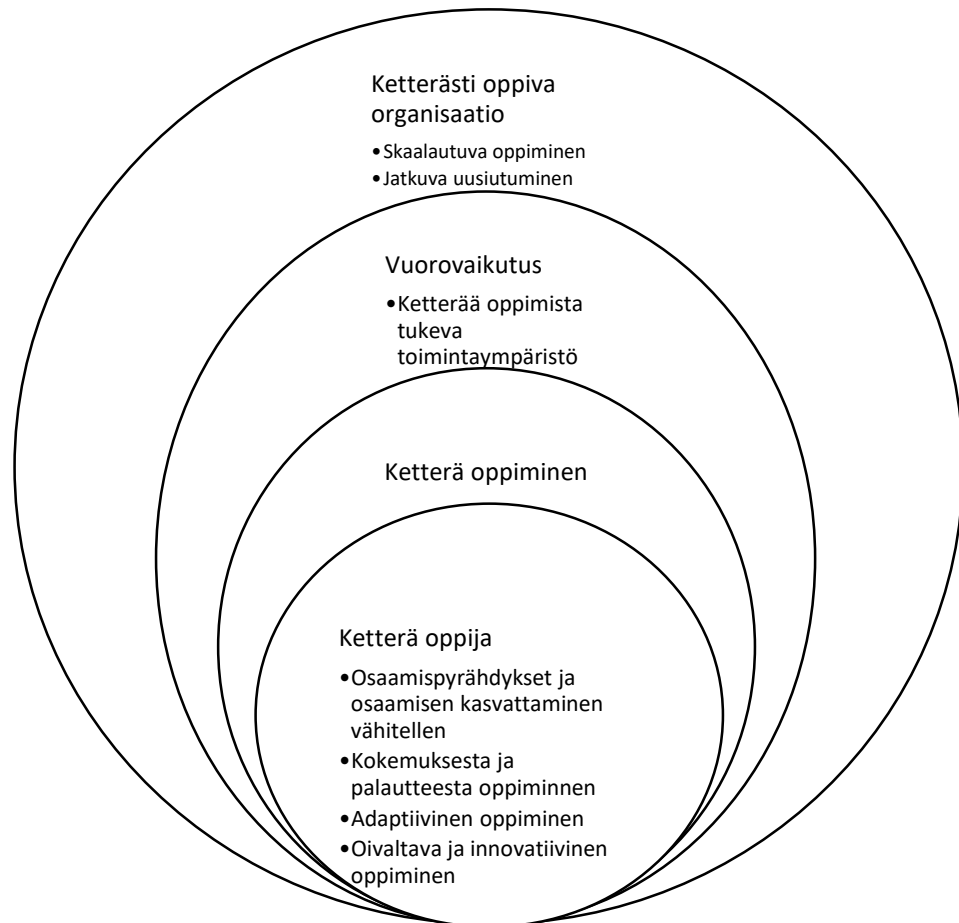
Ketterä oppiminen

Ketterän oppimisen esittelemisen jälkeen aihetta ovat käsitelleet useat johtamisen kehittämiseen suuntautuneet kansainväliset konsulttitoimistot. Ketterästä oppimisesta on julkaistukin tähän päivään mennessä useita kotimaisia ja ulkomaalaisia kirjoja ja artikkeleita.

Otala (2018) on luetellut eri konsulttitoimistojen artikkeleiden yhteisiä johtopäätöksiä ketterästä oppimisesta (Otala 2018, luku 2; viitattu Lombardo & Eichinger 2000, De Meuse, Guangrong & Hallenbeck 2013, McCall, Lombardo, & Morrison 1988, Bennis & Thomas, 2002). Ketterä oppiminen nähdään kokemuksista oppimisena, jossa oppi siirretään uuteen haastavaan tilanteeseen. Yksi keskeinen osa tätä on virheistä oppiminen. Virheet ja kielteiset tapahtumat nähdään oppimismahdollisuuksina. Ketterän oppimisen tyypillisenä piirteenä pidetään myös sitä, että ketterä oppija ei pitäydy vain tutuissa asioissa, vaan sietää myös uusia ja tuntemattomia asioita. Uusien toimintamallien kokeileminen on hyvä esimerkki tästä. Ketterässä oppimisessa itsetietoisuus omista vahvuuksista ja heikkouksista on tärkeää. Ketterä oppija arvioi itseään ja hakee aktiivisesti palautetta toimistaan. Palautteen hakeminen on tärkeää, sillä ketterä oppiminen on luonteeltaan kokeilevaa ja luovaa ongelmanratkaisua. Siksi myös riskit ja monimutkaisuus liittyvät ketterään oppimiseen. Sen vastapainona vastoinikäymisten sietäminen ja niistä oppiminen nähdään keskeisenä ketterän oppimisen julkaisuissa. (mt.)

Otala (2018) määrittelee kirjassaan ketterälle oppimiselle keskeisiksi piirteiksi esimerkiksi sen, että ketterä oppiminen koskee tänä päivänä kaikkia (Otala 2018, luku 2). Jokaisen pitää pyrkiä vastaamaan uusiin haasteisiin jatkuvassa muutoksessa. Lähtökohtaisesti kaikki eivät kuitenkaan ole yhtä hyviä kette-

rässä oppimisessa, ja siksi sitä tulisi pyrkiä kehittämään. Kuvioon 2 on tiivistetty ketterän oppimisen keskeiset piirteet. (Kuvio luotu mukailleen Ojala 2018, luku 2.)

Kuvio 2. Ketterä oppiminen

Ketterälle oppimiselle ei ole määritelty mitään tiettyä kaavaa, vaan se voi tapahtua usealla eri tavalla. Oppiminen voi olla esimerkiksi pyrähdyksellistä tai tasaista. Itse oppiminen voi syntyä kokemuksesta tai palautteesta sekä oivaltamalla. Oppiminen voi lisäksi olla ennakoivaa ja intuitiivista. Myös tietotekniikan tukema oppiminen voidaan lukea ketteräksi oppimiseksi, sillä sen merkitys oppimisessa on noussut tärkeäksi. (Ojala 2018, luku 2.) Ketterästä oppimisesta puhuttaessa on huomioitava vuorovaikutus, joka on yksi sen tärkeim-

mistä ominaisuuksista. Ihminen voi oppia ketterästi myös yksin, mutta varsinkin uusien asioiden oppiminen tapahtuu usein vuorovaikutuksessa. Ketterän oppimisen edellytyksenä onkin avoin suhde ympäristöön ja oikea asennoituminen kasvuun. Oikeat valmiudet ja taidot edistävät ketterää oppimista ja oikeanlaista toimintaympäristöä voidaan pitää edellytyksenä ketterälle oppimiselle. Oikeanlainen toimintaympäristö mahdollistaa ja tukee oppimista: ympäristön rakenteiden tuleekin tukea vuorovaikutusta, uuden tiedon hankkimista sekä tiedon jakamista. (Ojala 2018, luku 2.)

3.3 Käytännön osaaminen

Nykyään tiedon hankkiminen ja opiskelu on tehty erittäin helpoksi. Jos kokee tarvitsevänsä lisää tietoa jostakin, sitä voi hankkia itsenäisesti internetistä tai ilmoittautua esimerkiksi verkkokurssille. Jos opeteltava asia kuitenkin tuntuu hankalalta teoriatasolla, voi paikallaan olla tarve muuttaa lähestymistapaa osaamisen hankkimiseksi. Huotilaisen (2019) mukaan osaamiseen tähtäävän oppimisen keskiössä on työntekijän oivallus siitä mihin tietoa tarvitaan. Kun työntekijälle saadaan omistajuuden kokemus, eli tunne siitä, että työntekijä toimii vastuunkantajana työssään, niin oppiminen tehostuu ja muuttuu mielekkäämmäksi. Edellä mainitut asiat yhdistettynä rauhassa toteutettuun käytännön työssäoppimiseen takaavat tehokkaan tavan kehittää työntekijän osaamista. (Huotilaisen 2019, työssä oppii jotain joka päivä.)

Paloniemen (2008, 266) mukaan työelämä on jatkuvassa muutoksessa, joka luo työntekijälle tarpeen kehittää osaamistaan. Työpaikan sisäiset ja ulkoiset muutokset pakottavat työntekijän kehittymään koulutuksesta riippumatta. Osaamisvajetta voi paikata jatkokouluttautumalla, mutta monelle työssä oppiminen on tärkein ammatillisen osaamisen kehitystapa. Työelämän oppimisen tärkeys perustuu työtehtävien, työjärjestelyiden, työkavereiden ja omien kokemusten yhteissummaan. Peilaamalla tätä kokemusta työtehtäviin ja muiden työntekijöiden kokemuksiin, työntekijän on mahdollista laajentaa ammatillista ymmärrystään työtehtävistä ja koko alasta. (Paloniemi 2008, 266.)

Vuonna 2006 Jyväskylän yliopisto ja kuntoutus Peurunka teettivät yhteistyössä Hiljainen tieto käytäntöön -tutkimusprojektin (2006). Paloniemi (2008,

255–258) käsittelee artikkelissaan hiljaista tietoa osana kokemukseen perustuvaa osaamista tutkimustuloksien pohjalta. Tutkimuksessa selvitettiin vastaajien käsitystä ammatillisesta osaamisesta, hiljaisen tiedon ilmenemisestä työssä sekä osaamisen jakamisesta työpaikalla. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat tärkeimmäksi osaamisen lähteekseen työkokemuksen. Puolet osaamisesta katsottiin tulevan koulutuksista ja opinnoista. Työkokemuksen kautta osaamisen kehittämissä nähtiin tärkeäksi mahdollisuus vuorovaikuttaa ja toimia yhdessä muiden kanssa. Myös hiljainen tieto ja sen jakaminen liitettiin tähän keskeisesti. (Paloniemi 2008, 255–258.)

On arvioitu, että tulevaisuudessa käytännön osaamisen tarve muuttuu. Alakohtainen asiaosaamista tarvitaan edelleen, mutta sen rinnalle tulee laajempi toimialakohtainen osaamisen. Osaamisen muuttuminen kohta entistä yleisluontoisempaa osaamista voidaan pitää seurauksena ammattirakenteiden muutoksille. (Nyyssölä & Lounema 2017.) Robinson-Easley (2013, 20–21) mukaan Williams (2005) arvioi, että organisaatioiden johtajat ovat ruvenneet jo nyt haalimaan työntekijöitä, jotka pystyvät työskentelemään perinteisen asiaosaamisen rajojen yli. Tällaiset työntekijät ovat itseohjautuvia, suunnittelussa ja suorittamisessa vastuuta ottavia sekä halukkaita parantamaan omaa työpäntään. Työntekijät tähtäävät myös kohti tietotyöläisyyttä ja ottavat vastuuta omasta oppimisesta ja sen järjestämisestä työelämässä olleessaan. (Robinson-Easley 2013, 20–21.) Myös opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen osaamisen ennakointifoorumi (OEF) arvioi 2017–2019 välisenä aikana tehdyssä ennakossaan, että jatkossa kaikilla koulutusasteilla tarvitaan aloja ylittäviä osaamiskokonaisuuksia. OEF:n mukaan teknologiaosaamiseen tulee panostaa jatkossa yhä enemmän ja opinnoissa tullaan painottamaan yhä enemmän innovatiivisuutta ja luovuutta. (Työelämä muuttuu – miten koulutus vastaa? Osaamisen ennakointifoorumi julkisti ehdotuksensa 2019.)

Myös Goldsmith (2014) kuvailee videossaan nyky- ja tulevaisuuden työelämässä tarvittavia taitoja. Hän nostaa esille, kuinka tulevaisuudessa asiantuntijuus voi tulla mistä tahansa organisaatiosta, eikä pelkästään asiantuntijoilta. Siksi tulevaisuuden työntekijän keskeisiä taitoja ja ominaisuuksia tulee olemaan kuuntelu sekä vastuun tasainen jakaminen statuksesta tai tittelistä huolimatta. (Goldsmith 2014.)

3.4 Tradenomin osaaminen

Tradenomitutkinnon tärkein tarkoitus on taata opiskelijalle tietyn tasoinen osaaminen. Liiketalouden tutkinto-ohjelman tarkoituksena on valmistaa tradenomeja, joilla on kokonaisvaltaista liiketalouden osaamista. Liiketalouden tutkinto-ohjelmassa on huomioitu työelämän muutoksissa mukana kehittyminen sekä tehokas erityisosaamisen hankkiminen. (Liiketalouden tutkinto-ohjelma 2015.) Tradenomitutkinto on mahdollista toteuttaa kolmella eri tavalla: päivätoteutuksena, monimuotototeutuksena tai tiimiakatemiassa opiskelemalla (mt.). Liiketalouden tutkinto-ohjelmassa on määritelty tradenomiopinnoissa saavutettava osaaminen ja se on jaettu kymmeneen eri osaamiskokonaisuuteen. Tradenomin perusopinnot sisältävät opintoja kaikista osaamiskokonaisuuksista ja ne ovat pakollisia jokaiselle liiketalouden opiskelijalle. Ammattiopinnot ja vapaasti valittavat opinnot sisältävät eri osaamiskokonaisuuksia riippuen opiskeltavasta opintojaksosta. Opiskelijan on mahdollista erikoistua johonkin tiettyyn osaamiseen tai opiskella opintojaksoja laajan yleisen osaamisen saavuttamiseksi. (Saavutettava osaaminen 2015.) Jotta voitaisiin ymmärtää millaista konkreettista osaamista tradenomiopiskelija saa opinnoista, pitää eri osaamiskokonaisuudet avata hieman tarkemmin.

Tuloksellisuusosaaminen

Tuloksellisuusosaamisen tarkoituksena on, että liiketalouden opiskelija ymmärtää, tunnistaa ja osaa kuvata liiketaloudellista toimintaa ja yrityksen ydinprosesseja. Lisäksi liiketalouden opiskelijan tulee ymmärtää kuinka erilaiset liiketapahtumat, ansaintalogiikat ja tuloksenmuodostuminen vaikuttavat yrityksen taloudelliseen asemaan ja tulokseen. Tuloksellisuusosaamisen tarkoituksena on myös, että liiketalouden opiskelija osaa toimia itsenäisesti ja pysyy kehittämään liiketoimintaprosesseja taloudellisesti ja yhteiskuntavastuullisesti kannattavasti. Tuloksellisuusosaamista kehittäviä opintoja löytyy lähes kaikista ammattiopintokokonaisuuksista kuten finanssialan tai esimiestyön ja johtamisen opintokokonaisuuksista. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Toimialaosaaminen

Toimialaosaamisen perustana on liiketalouden opiskelijan perehdyttäminen vähintään jonkun toimialan ammatillisiin vaatimuksiin, toimintalogiikkaan ja perustietoihin. Toimialanosaamisen myös lisää liiketalouden opiskelijan perustietoja alansa tutkimusperinteistä ja tutkimusmenetelmistä ja auttaa soveltamaan niitä opinnäytetyössä. Osaamisen perustana on se, että liiketalouden opiskelija omaa vähintään edistyneen aloittelijan taidot toimialansa käytännön työtehtävissä. Toimialaosaamista edistäviä opintoja löytyy eniten finanssialan sekä vähittäiskaupan opinnoista. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Asiakkuus- ja markkinointiosaaminen

Asiakkuus- ja markkinointiosaamisen tarkoituksena on kehittää liiketalouden opiskelijan osaamista yrityksen ympäristön, kysynnän sekä asiakas- ja kilpailutilanteen analyyttisessä tutkimisessa. Osaamiseen liittyy myös asiakkaiden ja asiakasryhmien tarpeiden ja ongelmien tunnistaminen ja arvioiminen suhteessa asiakkuuksien vaikutuksesta tuotteisiin, palveluihin ja organisaatioon. Asiakkuus- ja markkinointiosaaminen myös kehittää markkinoinnin kilpailukeinojen ja asiakaskeskeisen markkinoinnin strategian suunnittelun osaamista. Lisäksi vuorovaikutteinen asiakaspalvelu ja arvoihin sekä tarpeisiin perustuvan myyntiosaaminen kuuluvat asiakkuus- ja markkinointiosaamisen osaamiskokonaisuuteen. Kyseistä osaamista on mahdollista hankkia esimerkiksi asiakkuus ja markkinointi opinnoista sekä vähittäiskaupan opinnoista. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Liiketalouden menetelmäosaaminen

Liiketalouden menetelmäosaaminen antaa liiketalouden opiskelijalle ymmärryksen työelämän normien vaatimuksista esimiestyössä ja opettaa soveltamaan ongelmalähtöistä oppimismenetelmää liiketalouden ongelmanratkaisutilanteissa. Liiketalouden menetelmäosaamiseen kuuluu myös, että opiskelija osaa soveltaa talousmatematiikan, kirjanpidon-, verotuksen- ja tilinpäätöksen tekniikoita yritystoiminnassa. Liiketalouden menetelmäosaamisen on myös tarkoitus antaa edistyneet taidot laadullisten ja määrällisten tutkimusmenetelmien soveltamiseen. Osaamista on mahdollista saada mm. taloushallinnon sekä oikeudellisten suhteiden opinnoista. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Oppimisen taidot

oppimisen taidot on yksi osaamiskokonaisuuksista, jonka tarkoituksena on kehittää liiketalouden opiskelija arvioimaan ja kehittämään omaa osaamistaan ja oppimistaan. Osaamiseen kuuluu, että opiskelija osaa hankkia ja arvioida oman alansa tietoja, teorioita, käsitteitä, menetelmiä ja periaatteita kriittisesti. Osaamiseen kuuluu myös vastuun ottaminen ryhmän oppimisesta sekä opitun jakamisesta. Osaamista sisältyy muun muassa projektit, tutkimus-, ja kehitys opintokokonaisuuteen. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Tiedonhallintaosaaminen

Tiedonhallintaosaamisen tarkoituksena on, että liiketalouden opiskelija osaa toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä kykenee työtapojen kehittämiseen ja luovaan ongelmanratkaisuun. Opiskelija kykenee myös osallistumaan ja vaikuttamaan eettisten arvojen pohjalta yhteiskunnallisiin asioihin hyödyntäen osaamistaan. Tiedonhallintaosaaminen on otettu huomioon lähes kaikissa opintokokonaisuuksissa kuten taloushallinnon tai asiakkuus ja markkinointi opinnoissa. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Yrittäjyysosaaminen

Yrittäjyysosaamisen perustana on luoda opiskelijoille valmiudet toimia yrittäjänä. Käytännössä opiskelija saa opinnoista tiedot ja taidot osataksaan etsiä asiakaslähtöisiä, kestäviä ja taloudellisesti kannattavia ratkaisuja. Lisäksi opiskelijat totutetaan ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja sen seurauksista. Yrittäjyysosaamista pystyy hankkimaan monipuolisesti lähes kaikkien opintokokonaisuuksien opinnoissa. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Työelämäosaaminen

Työelämäosaamisella tarkoitetaan, että opiskelija osaa toimia erilaisten yhteisöjen ja muiden ryhmien jäsenenä, sekä kykenee edistämään yhteisön hyvinvointia. Opiskelija kykenee asiantuntijatehtävissä ammatillisten toimien johtamiseen, päätöksentekoon ja itsenäiseen työskentelyyn. Työelämänosaamisen tavoitteena on myös, että opiskelija osaa toimia oman alan ammatillisten periaatteiden mukaan ja osaa noudattaa kestävä kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja. Osaaminen kuuluu monipuolisesti eri opintokokonaisuuksiin. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Kansainvälisyysosaaminen

Kansainvälisyysosaaminen tavoitteena on, että opiskelija kykenee monikulttuuriseen yhteistyöhön. Käytännössä opiskelijan tulee osata toimia itsenäisesti työelämän viestintätilanteissa toisella kotimaisella kielellä sekä jollain muulla vieraalla kielellä. Tavoitteena on, että opiskelija osaa huomioida työssään kansainvälisyyskehityksen vaikutukset ja mahdollisuudet. Kansainvälisyysosaamista painotetaan liiketalouden opintokokonaisuuksissa ja osaamista on mahdollista hankkia lähes kaikkien opintokokonaisuuksien opinnoista. (Saavutettava osaaminen 2015.)

Viestintäosaaminen

Viestintäosaamisen tavoitteena on taata, että opiskelija osaa viestiä monipuolisesti omalla äidinkielellään sekä osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oman alansa tehtävissä. Osaamisen keskiössä on myös opiskelijan kyky huomioida muut toimijat ja toimia verkostoissa. Viestintäosaaminen kuuluu työelämävalmiuksien opintokokonaisuuteen, joka on kaikille pakollinen. Viestintäosaamista on mahdollista syventää myös muissa opinnoissa. (Saavutettava osaaminen 2015.)

4 Tutkimustulokset

Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli mikä on työkokemuksen merkitys Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomien työllistymisessä. Tutkimusongelmaan lähdettiin vastaamaan seuraavilla tutkimuskysymyksillä: Mitä konkreettisia tietoja ja taitoja työskentely tarjoaa ja millaista osaamista tradenomi tarvitsee työllistyäkseen? Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa aineisto hankittiin teemahaastattelemalla opiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulusta.

Tutkimusongelmaan liittyviä muita tutkimuksia ei ole tehty aikaisemmin. ja ilmiö on entuudestaan tuntematon. Siksi tutkimuksessa keskeiseksi nousi avata ilmiötä ja löytää ne konkreettiset asiat, joiden voidaan katsoa kertyvän töissä olon aikana ja jotka eroavat opinnoista saatavista valmiuksista. Tämän pohjalta teemahaastatteluihin valikoitui tutkimuksen tekijän omien kontaktien

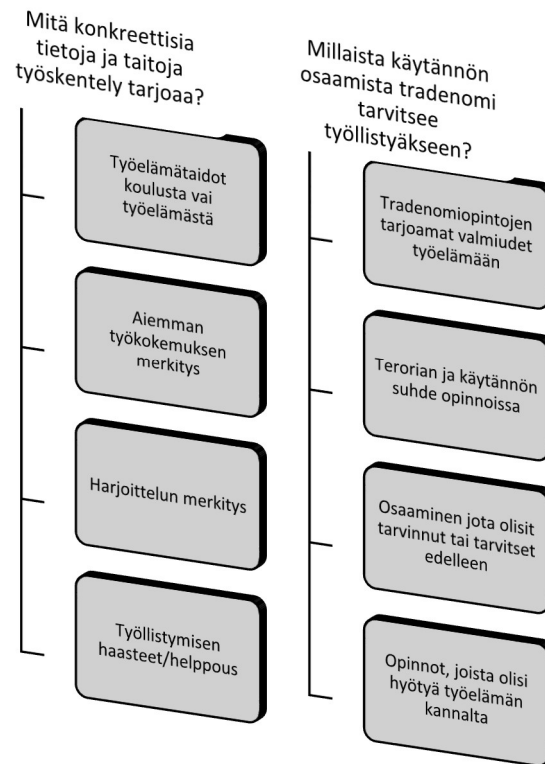
kautta neljä Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijaa, jotka olivat opinnoissaan loppusuoralla tai valmistuneita. Kaikilla haastateltavaksi valikoituneilla oli kokemusta työelämästä eri työtehtävistä sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun opintotarjonnasta. Teemahaastattelut järjestettiin aikavälillä 26.9.2019–21.1.2020, ja ne toteutettiin kasvotusten.

Taustatiedot

Teemahaastattelut aloitettiin taustatietojen selvittämisellä. Taustatietoina haastattelussa selvitettiin vastaajan työkokemus, opintojen vaihe sekä mahdollinen erikoistuminen opinnoissa. Kaikki haastateltavat olivat Jyväskylässä tällä hetkellä asuvia liiketalouden opiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Kaikilla haastateltavilla oli kokemusta useammasta työstä, ja jokaisen työkokemus piti sisällään liiketalouden alalle ominaisia työtehtäviä, kuten myyntiä. Opintojen osalta haastateltavat opiskelivat viimeistä vuotta tai olivat valmistuneet vastikään. Haastateltavat olivat rakentaneet itse oman opintopolkunsa, eivätkä näin ollen kuuluneet Jyväskylän ammattikorkeakoulun ennalta määriteltujen opintokokonaisuuksien eli kärkiopintojen opiskelijoihin (Liiketalouden tutkinto-ohjelma (AMK) n.d.). Koska haastateltavilla oli ollut mahdollisuus rakentaa itse oma opintopolkunsa ja perehtyä erilaisiin opintoihin, oli heillä myös laaja näkemys erilaisten opintojaksojen kerryttämästä osaamisesta ja opintojen sisällöstä.

Seuraavaksi tutkimuksen tuloksia esitellään teemahaastattelurungon pohjalta tehtyjen teemojen kautta. Kuten monesti teemahaastatteluissa, myös tässä tutkimuksessa haastatteluiden seasta nousi uusia teemoja teemahaastattelurungon lisäksi. Tulokset esitellään tutkimuksen teemoihin perustuvan jaottelun kautta, joka on esitetty kuviossa 3. Teemojen vastausten perusteella saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin:

- Mitä konkreettisia tietoja ja taitoja työskentely tarjoaa?
- Millaista käytännön osaamista tradenomi tarvitsee työllistyäkseen?

Kuvio 3. Tutkimustulosten esittäminen suhteessa tutkimuksen teemoihin ja tutkimuskysymyksiin

4.1 Työelämätaidot koulusta vai työelämästä

Nimensä mukaisesti työelämätaitoja hankitaan yleensä juuri työelämästä. Myös haastateltavien kohdalla esiin nousi työelämän eri kokemuksista kertyneet taidot, joita voi olla vaikea hankkia pelkästään kouluttautumalla. Opinnoista koettiin kuitenkin olevan hyötyä työelämätaitojen kehittämisessä siitä huolimatta, vaikeivat ne täysin vastaakaan työelämää.

Siis sekä että. Että molemmista oli ehdottomasti hyötyä. Enemmän työelämästä kuitenkin, enemmän on käytännön kautta oppinut. Kuitenkin täytyy sanoa, että koulustakin oli hyötyä, tai sillei, että sai yleiskuvaa alasta ja siitä mikä vois olla se oma juttu. (Haastateltava 2)

No mitähän mä tohon. Työelämätaidot. Ehkä lähinnä sellainen niin kun työelämätaidoissa kokonaisuuksien hahmottaminen. Ja sitten sellainen oman työn ohjaaminen ja johtaminen, niin se on tullut vaan siitä, että mä olen tehnyt näitä ns. harjoittelupohjalta,

mutta sitten toisaalta mulla on vastuut ollut aina tosi isoja. Ehkä sieltä on tullut tällainen prosessiajattelu. (Haastateltava 3)

Haastateltavat kokivat työkokemuksen kehittäneen eniten heidän kykyään ottaa vastuuta kokonaisuuksista sekä omasta toiminnastaan. Kokonaisuuksien sekä oman toiminnan hallintaa katsottiin kehittäneen eniten se, että työelämässä olleet olivat joutuneet tilanteisiin, joissa heidän oma tekemisensä vaikutti kohtalaisesti tai merkittävästi organisaation sen hetken toimintaan. Haastateltavat kokivat myös, että työelämässä toimiminen oli kehittänyt heidän työskentely- ja toimintatapansa työelämälle ominaisemmiksi. Opinnoista ei koettu olevan hyötyä siihen, kuinka työelämässä konkreettisesti tehdään töitä tai toimitaan vaikkapa esimiehen kanssa. Sen sijaan opinnoista koettiin olevan hyötyä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen sekä ryhmätyötaitojen kehittämisessä. Ryhmätyötaitojen ja niiden soveltamisen ei kuitenkaan katsottu vastaavan työelämässä vaadittavien vastaavien taitojen kanssa. Opinnoista saatavista valmiuksista tärkeimpänä pidettiin opintojen tarjoamaa laajaa kuvaa alasta, johon opiskellaan.

4.2 Aiemman työkokemuksen merkitys

Aiemman työkokemuksen omaamista voidaan pitää yleisesti etuna, sillä työkokemusta kerryttänyt henkilö on päässyt näkemään työelämän eri puolia ja pystyy hyödyntämään tätä kokemusta seuraavan kerran töihin hakiessaan. Työelämässä olleet pitivät myös merkittävänä työkokemuksen kertymistä ansioluetteloon ja sen vaikutusta tuleviin työnantajiin. Kun työnantaja näkee, että töihin hakeva henkilö omaa työkokemusta, kertoo se mahdollisen osaamisen lisäksi työnhakijan viitseliäisyydestä. Se kertoo myös siitä, että ainakin edelliset työnantajat ovat nähneet työntekijässä tarpeeksi potentiaalia ottaakseen hänet töihin. Aiempaa työkokemusta voidaan ajatella siis myös eräänlaisena vakuutena uudelle työnantajalle siitä, että työntekijä omaa kiinnostuksen työelämäänsä ja vähintään jonkinlaiset taidot toimia työelämässä. Mitä pidempi työkokemus, sitä vahvemmin tällainen kuva työntekijästä välittyy työnantajalle.

Onhan se sitten sille työnantajallekin, joka tutkii sitä cv:tä ja näkee että tää kaveri on ollut töissä ja että tää on tehnyt monenlaista työtä ja sellaisia pitempiä pätkiä. Ja sit se, että se ollut justiiinsa samojen työnantajien palveluksessa periaatteessa useamman kerran. (Haastateltava 1)

Haastatteluissa nousi esiin myös yleisimpien työtehtävien ja niiden tuoman kokemuksen arvostaminen työnhakutilanteessa. Esimerkiksi myynnin tai taloushallinnon perustehtävissä työskentelemisestä katsottiin saavan pohjaa spesifimpien ja vaativimpien työtehtävien hoitoon.

Se, että mä olin tehnyt bookia. Eli sopinut tapaamisia. Ja sitten se, että mulla oli ylipäätänsä jonkinlaista myyntikokemusta. Mutta varmaan ne katsoi sen aiemman työpaikan myös ja tiesi sen, että se tiedettiin hyvänä. (Haastateltava 2)

Varsinaisen työhön liittyvän osaamisen ja työnhistorian kerryttämisen lisäksi työelämässä olemiselle nähtiin muitakin etuja. Haasteita, joita työelämässä joutuu kohtaamaan, pidettiin kehittävinä. Näiden haasteiden kohtaamista pidettiin lähtökohtaisesti haastavampana kuin esimerkiksi opinnoissa tai siviilielämässä kohdattavat ongelmat. Työelämässä vastuu on monesti suurempi, eikä sitä ole mahdollista siirtää muille. Apua saa kyllä tarvittaessa, mutta vastuu pysyy. Haastateltavat kokivat, että opinnoissa tai siviilielämässä vastuu on helpompi jakaa ja apuakin on jossain tapauksissa helpompi pyytää. Työelämän katsottiin kuitenkin kehittävä taitoa työskennellä ja selvittää annetuista tehtävistä itse.

No työhistoria on aika monipuolinen. Lähinnä se sellainen, onko se hieno sana nyt sitten resilientti tai ylipäätänsä, että suhtautuu niihin työtehtäviin työtehtävinä. Tulee se mikä tarjotaan. Ja jos se sitten on sellaista missä pystyy kehittymään, niin kyllähän mä sen otan vastaan. (Haastateltava 3)

Aiemmasta työkokemuksesta löydettiin myös kauaskantoisempia hyötyjä. Yksi haastateltavista toi esiin myös sosiaalisten verkostojen ja niiden hankkimisen merkityksen työelämässä. Esimiesten tai muiden kollegojen kanssa verkostoituminen voi avata mahdollisuuksia muihin työtehtäviin tai työpaikkoihin. Kauaskantoisimpana hyötynä esiin nousi omanikäisten työkavereiden kanssa kommunikointi työn ulkopuolella. Kavereiden työllistyessä ja päästessä esimerkiksi esimiestehtäviin voi myös itselle avautua uusia työmahdollisuuksia. Verkostojen kautta uuteen työhön pääseminen voi myös muuttaa tulevia työtehtäviä radikaalisti. Työosaamisen lisäksi entinen työkaveri tai kollega voi arvostaa persoonaa ja valmiuksia oppia uutta, mikä taas mahdollistaa työllistymisen monipuolisempiin työtehtäviin.

Aiempien työpaikkojen sosiaaliset verkostot aivan ehdottomasti. Sieltä on suosittelijoita edelliset esimiehet. Ja sitten ihan se verkosto, että sieltä tuntee niitä ihmisiä ja ei nekään pysy noissa paikoissa loputtomiin. Että nekin vaihtaa sitten työpaikkoja ja sitten tuntee ne ihmiset vielä ja ne on sitten uusissa paikoissa. Niin sitä kautta pystyy sitten kuulla, että jos siellä niiden uudessa firmassa esimerkiksi on vapaita paikkoja ja pystyy saamaan suositteluita vähän sieltä sisäkautta. (Haastateltava 4)

4.3 Tradenomiopintojen tarjoamat valmiudet työelämään

Tradenomiopintojen päätarkoitus on tarjota opiskelijoille valmiuksia työelämään. Käytännössä tradenomiopinnot palvelevat eniten opiskelijaa, joka tietää jatkosuunnitelmistaan ja osaa hyödyntää laajaa opintotarjontaa. Opinnot voivat myös tarjota aikaa ja virikkeitä tulevaisuuden suunnittelemiseen. Tulevaisuuden etsiminen koulussa voi kuitenkin heikentää merkittävästi mahdollisuuksia opiskella tehokkaasti ja määrätietoisesti. Yksi haastateltavista piti mahdollisuutta etsiä omaa alaansa positiivisena. Haastateltava kuitenkin myönsi samalla, että olisi opiskellut määrätietoisemmin, mikäli olisi tiennyt alansa jo ennen harjoittelua.

Tradenomiopintojen on tärkeää vastata mahdollisimman tehokkaasti työelämän osaamistarpeisiin, sillä yliopisto mahdollistaa teoriapainotteisemman opiskelun. Tämä nousi esiin myös jokaisessa haastattelussa. Haastateltavat kokivat, että tradenomiopinnoista on mahdollista saada pohja työelämään, mutta varsinaista työkohtaista osaamista ei niinkään. Poikkeuksena taloushallinnon puolelle erikoistunut haastateltava koki voivansa soveltaa opintojaan myös työelämässä. Haastateltavat kuitenkin pitivät opinnoissa käytettäviä esimerkkejä, tietojärjestelmiä ja tietokoneohjelmia vanhentuneina. Niiden ei katsottu vastaavan heidän työelämässä kohtaamiaan tilanteita, tietojärjestelmiä tai ohjelmia.

Teoriapuolen opettaminen on kyllä hallinnassa mun mielestä näillä opettajilla, ketä täällä on. Mutta sitten taas se, että heillä ei välttämättä ole niin tietoa siitä mitä se työelämässä tai jyväskenlaisissa yrityksissä on. Esimerkiksi rekrytoinnin suorittaminen. Siitä saattaa olla opettajalla hyvinkin vahva tietopohja. Mutta sitten taas toisaalta se on henkilölle itselleen taas täysin opetettava, että kuinka näitä taitoja työelämässä sovelletaan. (Haastateltava 3)

Tradenomiopinnoissa merkittävän painoarvon saa projekti- ja ryhmätyöt. Haastateltavat kokivat, että projekteista ja ryhmätöistä kertyneitä taitoja pystyy käyttämään apuna työelämässä. Taidot eivät suoraan vastaa työelämässä tarvittavia projekti- ja ryhmätyötaitoja, mutta antavat pohjan opiskelijoille kehittää näitä taitoja työelämässä. Opiskelijat kokivat tiimeissä työskentelyn olevan arkipäivää työelämässä.

Myös opiskelua itsessään pidettiin työelämän kannalta kehittävänä. Opinnoista saatavia tietoja ja taitoja enemmän painoarvoa nähtiin omalle halukkuudelle oppia ja viedä opintoja eteenpäin. Yksi haastateltava piti opintojaksojen suorittamista vertauskelpoisena työelämän tehtävästä selviämiseen. Jos pystyy ottamaan vastuuta omista opinnoistaan, pystyy ottamaan vastuuta myös työtehtävistään. Käytännössä kaksi haastateltavista näki tämän omien taitojen omatoimisenä täydentämisenä siltä osin, kun opinnot eivät niitä pysty kehittämään.

Se tulee lähinnä sitten siitä, että kurssien suorittamisessa ja työskentelyssä, niin niissä on hyvin paljon mun mielestä yhtenäistä. Että pitää olla selvä maali, että tohon mä tähtään, niin sitten se puretaan osiksi, että miten mä pääsen sinne. (Haastateltava 3)

Tradenomiopintojen työelämään tuomana valmiutena nähtiin myös opiskelijoiden kyky oppia. Opiskelun koettiin kehittävän opiskelijan kykyä omaksua uusia asioita ja taitoja nopeammin. Tätä pidettiin kaikkien haastateltujen keskuudessa merkittävänä etuna työelämässä. Oppimisen taitoa ei kuitenkaan koettu merkittävänä etuna työhaussa sellaiseen henkilöön verrattuna, jolla on opiskelusta aikaa tai joka ei ole opiskellut. Työllistymisen kannalta tärkeimpänä pidettiin aiempaa työkokemusta.

4.4 Teorian ja käytännön suhde opinnoissa

Aiemmin tarkasteltiin tradenomiopintojen tarjoamia valmiuksia työelämään, mutta sen lisäksi opintoja voidaan puida myös hieman kriittisemmin. Jyväskylän ammattikorkeakoulun mukaan ammattikorkeakoulu opiskelu tarjoaa käytännönläheistä opetusta, jota arvostetaan työmarkkinoilla. (Valitse AMK-tutkinto. n.d.). Haastatteluissa nousi esiin ajatuksia siitä, kuinka opiskelu eroaa ammattikorkeakoulun ja yliopiston välillä. Merkittävimpänä erona pidettiin am-

mattikorkeakoulussa tiedon soveltamista tehtävien ratkaisemiseksi, jota haastateltavien mukaan painotetaan paljon enemmän kuin tiedon ulkoa oppimista. Kaikki haastateltavat pitivät raporttien kirjoittamista parempana ja työelämä-lähtoisempänä tapana testata osaamista kuin tenttiminen.

Niin eihän täällä sitä tällaista tentti perusteista opettamista ole, mitä vaikka tuolla yliopiston puolella olisi samasta aiheesta. Niin sitähan täällä on ollut todella vähän. Että se on lähinnä sitä raporttien kirjoittamista ja sitten ryhmätöiden tekemistä. (Haastateltava 3)

Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin saamaa mieltä myös siitä, ettei Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opiskelu ole tarpeeksi paljon käytännönläheisempää kuin yliopistossa. Haastateltavat perustelivat tätä esimerkiksi sillä, että opinnot eivät anna juurikaan kosketuspintaa siihen, kuinka asioita hoidetaan oikeissa yrityksissä. Myös monet käytännön harjoitteet, tehtävät ja ohjelmat ovat sellaisia, joista hankittua osaamista ei pysty soveltamaan suoraan työelämässä. Kaksi haastateltavista koki ongelmaksi, ettei tämänhetkinen opetus anna tarpeeksi vahvaa osaamis pohjaa toimia työelämässä. Syyksi kerrottiin kontaktipinnan puuttuminen yrityksiin ja niiden tapaan toimia sekä harjoittelu sellaisilla ohjelmilla, joita ei hyödynnetä työelämässä.

Harjoittelua ja sen merkitystä osana käytännön opintoja alleviivattiin jokaisessa haastattelussa. Harjoittelu sisältyy tälläkin hetkellä tradenomiopintoihin, mutta haastatteluissa toivottiin lisää mahdollisuuksia tehdä lyhytkestoisia pätikiä töitä. Haastateltavat kokivat, että tämänkaltaisella opiskelulla olisi mahdollista lisätä tietoutta työelämän käytännönosaamisesta, hankkia tarvittavaa osaamista ja saada kontakteja. Myös työelämässä toimivien henkilöiden pitämistä luennoista oltiin kiinnostuneita.

Ja mun mielestä sitä pitäisi niin kun olla jatkossakin sillä tavalla, että jos opiskelijalla on selkeä visio jostain mitä se haluaa, niin sitten koulu pystyis tarjoamaan jonkun esimerkki yrityksen, missä pystyisi harjoittelemaan sitä käytännössä. (Haastateltava 2)

Jokaisella suurella firmalla on oma osastonsa, joka hoitaa esimerkiksi IT:n vaikka tai henkilöstöhallinnon/talouden. Niin sinne voisi mun mielestä olla opettajat enemmän yhteyksissä. Että meillä on tällä tunnilla tästä aiheesta puhetta, niin tuletko vaikka kertomaan miten teidän firmassa hoidetaan nämä. Niin siitä opiskelijat saisi sitä käytännön insightia. (Haastateltava 3)

4.5 Harjoittelun merkitys

Harjoittelu on opinnäytetyön kanssa keskeinen osa tradenomiopintoja. Harjoittelussa opiskelijoiden on mahdollista soveltaa opittuja asioita käytäntöön ja soveltaa niitä työelämän muuttuvissa tilanteissa. Harjoittelu tarjoaa myös mahdollisuuden kehittää ammattitaitoa entisestään. (Harjoittelu. n.d.).

Harjoittelun merkitystä osana opintoja pidettiin tärkeänä haastateltavien keskuudessa. Harjoittelun koettiin vaikuttavan opintojen aikaiseen ja jälkeiseen työllistymiseen, mikäli harjoittelupaikan oli onnistunut saamaan yrityksestä, johon oli realistiset mahdollisuudet työllistyä. Kolme haastateltavista oli työllistynyt tai pysynyt töissä yrityksessä, johon teki harjoittelunsa. Yksi haastateltavista koki, ettei omien opintojen suuntautuminen harjoittelunpaikan työnkuvan ulkopuolelle mahdollistanut työllistymistä harjoittelupaikkaan.

Harjoittelua pidettiin myös osin sekavana nykyisessä toteutuksessa. Opiskelijalle annetaan paljon vastuuta oman harjoittelupaikan hankkimisesta, mutta se voi johtaa myös sellaisen harjoittelupaikan hankkimiseen, joka ei kehitä opiskelijaa. Kaksi haastateltavaa piti myös harjoitteluprosessia sekavana ja kokivat sen vaikeuttavan harjoittelupaikan saamista.

Mä olisin ehkä toivonut koulussa harjoittelupaikan hakuun ohjausta, että joku olisi sanonut, että nyt sä olet siinä vaiheessa, että sä haet harjoittelupaikkaa. Ja että siitä olisi annettu jotain opastusta, jotain muutakin, kun sekavia optima-työtiloja. Koko harjoittelusysteemi vähän outo. Allekirjoita sitä ja allekirjoita tätä. (Haastateltava 1)

4.6 Opinnot, joista olisi hyötyä työelämän kannalta

Tutkimuksen haastatteluvaiheessa kävi selvästi ilmi, että haastateltavat olivat joiltain osin tyytymättömiä Jyväskylän ammattikorkeakoulun tämänhetkiseen opintotarjontaan. Jokainen haastateltu pystyi löytämään kehitettävää nykyisestä liiketalouden tutkimusohjelmasta ja nimeämään erilaisia kehitysideoita nykyisten opintomallien rinnalle. Eniten kehitettävää koettiin käytännön mukaantuomisessa osaksi teoriaopintoja. Käytännön opiskeluun toivottiin myös yleisesti nykyistä enemmän huomioita. Yksi haastateltavista toi esille, että pelkästään teoria- tai käytännönpainotteinen opiskelu ei

välttämättä toimisi. Sen sijaan molemmat aspektit tulisi saada yhdistettyä järkeväksi kokonaisuudeksi, jolloin opittua tietoa pääsisi soveltamaan käytännössä.

Ei lueta kirjoista ja powerpointeista ja vastata sitten joka viikko olevaan tehtävään raporttimuodossa ja lähteistä tutkia, että mitä tämä asia tarkoittaa. Vaan niitä voi harjoitella siellä ihan tunneilla, niin kun joillain kursseilla tehdään. Ja ne on todella hyviä kursseja, missä sitten on ihan caseja ja niitä sitten luokan kanssa, tai ryhmissä tutkitaan ja sen perusteella vastataan.

(Haastateltava 4)

Haastatteluissa nousi esiin myös kiinnostus työnhakuun liittyvästä valmennuksesta, jota ei tällä hetkellä sisälly opintoihin paljoa. Työhakemuksen tekemistä ja sen harjoittamista tärkeämpänä nähtiin työpaikkojen löytäminen. Haastateltavat kaipaisivat ohjausta verkostojen ja erilaisten sivustojen löytämiseen, joista voisi etsiä koulutusta vastaavia vapaita työpaikkoja.

Opintojen kytkeytyminen osaksi työelämää koettiin etäisenä haastateltavien keskuudessa. Nykyisten yritysvierailijoiden ja luennoitsijoiden koettiin tulevan usein muusta taustasta kuin liiketalouden koulutusohjelmasta. Tämän takia luentoja ei pidetty helposti lähestyttävänä tai sellaisena, josta liiketalouden opiskelija saisi hyödyllistä kosketuspintaa työelämään.

Työelämän yhdistämistä osaksi opintoja pidettiin myös hankalana. Osaamista vastaavan työn löytäminen koetaan hankalaksi, eikä sitä huomioida opinnoissa. Näin ollen opiskelija joutuu tekemään kohtuuttoman määrän töitä saamatta siitä kuitenkaan merkittävää osaamista tai hyötyä taloudellisesti. Opintotukijärjestelmä koettiin kankeana, sillä se ei mahdollista työskentelyä niin, että perusopintotuki säilyisi säännöllisesti työskennellessä. Osa-aikaisesti työskentelyä useamman kerran viikossa ei pidetty helposti toteutettavana opintojen ohella. Opinnoissa ei tällä hetkellä pysty korvaamaan opintojaksoja työelämän vastaavalla työnkuvalla, joten opiskelijan on suoritettava kaikki opintojaksonsa myös työskennellessä. Yksi haastateltavista koki, että osaamisen hankkiminen työelämästä ja mahdollisuus hyväksi lukea se osana liiketalouden opintoja voisi mahdollistaa niin taloudellisesti kuin taidollisesti kehittävämmän opintopolun osalle opiskelijoita.

No jos nyt mietitään näin vähän laajemmassa mittakaavassa, niin ylipäätensä tämä opiskelujen ohessa työllistyminen pitäisi olla paljon helpompaa. Koska sitten taas toisaalta se on hyvin määrällinen, mitä voi oppia tällaisesta yritysvierailusta. Mutta sitten toisaalta jos katsotaan nopeasti sitä, että opiskelija käy opintojen ohessa töissä, niin siinä se paras insighti tulee siihen alan työllistymiseen. (Haastateltava 3)

Opintojen työelämään valmistamisen kannalta tärkeäksi nähtiin työelämän sisällyttäminen opintojaksoihin. Käytännön tasolla kaksi haastateltavista toivoi enemmän työelämään tutustumista opintojaksojen teoriaan pohjautuen. Työelämään tutustumista ehdotettiin joko työpaikkavierailuiden muodossa tai lyhyiden harjoittelupätkien muodossa. Työelämän merkitystä pidettiin keskeisenä opinnoissa, sillä varsinkin nykyajan nopeasti muuttuvassa työympäristössä olisi tärkeää pysyä ajan hermoilla. Järjestelmien ja tietotaidon kehityksessä myös työntekijän tulisi pystyä ennakoimaan kehitystä. Teoriapainotteisen opiskelun koettiin antavan pohjan uuden oppimiselle, mutta samalla tiedostettiin, ettei koulutusjärjestelmäkään pysty takamaan kaikista ajantasaisinta tietoa. Siksi vaihtoehdoisen näkökulman hankkiminen työelämästä koettiin tärkeäksi.

4.7 Työllistymisen haasteet/helppous

Tradenomiopintojen on tarkoitus valmistaa opiskelija työelämään, mutta myös antaa valmiuksia ja tietopohjaa jatko-opintoja varten. Tradenomiopintojen vaikutus työllistymiseen jakoi mielipiteitä haastateltavissa. Toisaalta haastateltavat olivat yhtä mieltä harjoittelun positiivisesta vaikutuksesta työllistymiseen. Organisaatio, jossa harjoittelu suoritettiin, nähtiin ylivoimaisesti todennäköisimmäksi paikaksi työllistyä. Kaksi haastateltavista työllistyi suoraan harjoittelupaikkaansa harjoittelun jälkeen. Yksi haastateltavista ei työllistynyt harjoittelupaikkaansa.

No siis se koko työllistyminen sinällään oli aika helppoa. Mä jäin suoraan harjoittelusta töihin ja sain heti vakituisen työn. (Haastateltava 1)

Työllistymistä harjoittelupaikkaan ei pidetty haastaavana. Haastateltavat kokivat omaanvansa tarvittavan osaamisen työskennelläkseen yrityksissä. Haasteena nähtiin töihin pääseminen, jota harjoittelun koettiin auttavan merkittävästi. Harjoittelun jälkeisessä työllistymisessä keskeisenä nähtiin mahdollisuus hakea töihin harjoitteluyritykseen ja oman osaamisen kohtaaminen harjoitteluyrityksessä vaadittavan osaamisen kanssa. Haastateltava, joka ei työllistynyt harjoitteluyritykseensä koki suuntautuneensa opinnoissa muihin tehtäviin, eikä tästä syystä pystynyt työllistymään yritykseen. Kuviossa 4 on havainnollistettu työllistymistä helpottavat ja vaikeuttavat tekijät.

Kuvio 4. Työllistymistä helpottavat ja vaikeuttavat tekijät

4.8 Osaaminen jota olisit tarvinnut tai tarvitset edelleen

Liiketalouden opinnot tarjoavat mahdollisuuden hankkia laajamittaista osaamista. Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden opintotarjonta on laaja ja se mahdollistaa suuntautumisen opinnoissa. Haastatteluissa laaja opintotarjonta koettiin osaamisen hankkimisen kannalta enimmäkseen hyvänä asiana, mutta siinä nähtiin myös ongelmia. Ongelmana pidettiin oikeiden opintokokonaisuuksien valitsemista osaksi opintoja. Haastateltavista kolme koki, että jokin nykyistä osaamista edistävä opintojakso jäi suorittamatta väärin tai vajanaisen opintojaksovalintojen takia. Tutkimuksessa ei haastateltu niin sanottuja kärkiopiskelijoita, joilla on valmiiksi räätälöity opintopolku.

Kehitystarpeita osaamisessa nähtiin yleisissä asioissa kuten kielitaidossa, työnhakemisessa tai oppimisessa. Sen lisäksi osaamistarpeita nähtiin myös

spesifimmässä työkeskeisessä osaamisessa. Ongelmaksi muodostui kuitenkin se, että ennen opintojen loppumista ja työelämään pääsemistä opiskelijat eivät osanneet tunnistaa työkohtaisia osaamistarpeitaan.

No tuota, myyntiähän voi opiskella loputtomasti ja siinä ei tavallaan ikinä ole sillä tavalla valmis ja täydellinen. Siihen mä olisin voinut ehkä syventyä selkeästi enemmän jos mä olisin tiennyt niin kun siellä opiskeluvaiheessa, että mä tulen tekemään puhtaasti myyntityötä. (Haastateltava 2)

Kaikki haastateltavat kokivat myös, että olisivat voineet syventyä enemmän liiketalouden opintojen perusasioihin kuten myyntiin, kirjanpitoon, henkilöstöhallintoon ja tietotekniikan taitoihin. Myös oppiminen taitona nousi jokaisella haastateltavalla esille, ja sitä pidettiin erittäin tarpeellisena tarvittavan osaamisen hankkimisessa.

5 Johtopäätökset

Tutkimustulokset osoittivat työkokemuksen olevan keskeisessä roolissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomien työllistymisessä. Työkokemuksen positiivisia vaikutuksia näkyi myös kaikilla muilla elämän osa-alueilla, mukaan lukien opinnoissa. Korostamalla työkokemuksen tärkeyttä ja tuomalla enemmän työkokemukseen verrattavaa käytännön osaamista osaksi tradeniopiskelijoiden arkea, voidaan tutkimuksen mukaan merkittävästi helpottaa tradeniopiskelijoiden tulevaisuuden työllistymistä. Tässä luvussa verrataan tutkimustuloksia aiemmin luvussa kolme esitettyyn teoriaan ja tutkimuskysymyksiin.

Tradeniopiopiskelijat ymmärtävät osaamisen merkityksen työllistymiseen, joka on todella suuri. Yleisten valmiuksien kehittämällä tradeniopiopiskelijan on mahdollista saavuttaa osaamista, joka on paljon lähempänä työllistymiseen vaadittavaa osaamista kuin pelkkä opittu tieto tai taito.

Millaista käytännön osaamista tradenomi tarvitsee työllistyäkseen?

Tiedon ollessa nykyään saatavilla vuorokauden ympäri, yhä tärkeämpää on oppia löytämään oikeat tiedot ja soveltaa niitä. Oppimista voidaan pitää missä tahansa työssä elintärkeänä taitona, jota tulisi kehittää jatkuvasti. Oppimisen kannalta yksittäisen tiedon tai taidon hallitseminen ei ole yhtä merkittävää kuin tiedon soveltaminen ja itsensä haastaminen. Itsensä haastaminen on työelämässä arvostettu taito, joka tukee myös työllistymistä. Myös Cameron (2009) esitti, että oppiminen on itsensä johtamisen keskeisimpiä taitoja (Cameron 2009, 20.). Oppimiseen liittyy keskeisesti myös itsensä johtaminen. Jotta voi olla tehokas oppija täytyy pystyä johtamaan itseään. Itsensä johtaja hallitsee suunnittelun, ajankäytön sekä stressin hallinnan ja osaa motivoida itseään. Kehityksen kannalta on välttämätöntä toimia haastavassa ympäristössä ja oman mukavuusalueensa ulkopuolella. Oman osaamisen loppuessa, apua on lähes aina mahdollista saada pyytämällä. Toisaalta haasteet, joista ei ole mahdollista selvittää omin avuin tai apua pyytämällä eivät motivoi myöskään oppimaan. Siksi tradenomiopiskelijan on tärkeää tiedostaa omat vahvuudet ja heikkoudet, jonka pohjalta on mahdollista hakeutua parhaiten omaa osaamista kehittäviin opintoihin ja töihin.

Tiedon ollessa jokaiselle saatavilla, oppiminen itsessään on kohtalaisen helppoa. Oppimismahdollisuudet ovat tasapuolistuneet kaikille mm. internetin, ilmaisten opetusvideoiden ja -kurssien myötä. Silti käytännössä oppiminen on edelleen hyväksi koettu tapa oppia ja monelle edelleen tehokkain tapa hankkia osaamista. Käytännössä oppimisen etuna on opitun tiedon soveltaminen. Opittua tietoa soveltaessa ei aina synny ymmärrystä siitä, miten olemassa olevaa tietoa tulisi hyödyntää. Käytännössä oppiminen antaa mahdollisuuden nähdä miten tietoa tai taitoa hyödynnetään käytännössä. Opinnot edistävät yleistä tietopohjaa ja antavat valmiuksia oppimiseen. Opinnot eivät kuitenkaan takaa valmiuksia työskentelyyn, joka on työllistymisen kannalta tärkein mahdollinen osaaminen. Käytännön osaamista on mahdollista hankkia työpaikan sisäisten koulutuksien ja käytänteiden avulla sekä hyödyntämällä kokemuksia aiemmista työtehtävistä.

Työnhakuun ja työskentelyyn liittyvät yleiset taidot ovat työllistymisen kannalta tärkeitä. Työnhakutaidot nousevat tärkeään rooliin, mikäli työkokemusta ei ole

kertynyt vielä tarpeeksi tulevan työnantajan vakuuttamiseksi. Myös mahdollisuus päästä näkemään ja kuulemaan yrityksen arjesta on sellaista käytännön oppimista, jonka voidaan katsoa auttavan työllistymisessä. Käytännön työskentelyn ja toimintatapojen osalta on mahdollista saada suuri etu työnhakutilanteeseen, jos on päässyt näkemään yrityksen arkea jo aikaisemmin. Erilaisien projektien ja harjoittelujaksojen tekeminen yrityksiin osana opintoja palvelee tradenomiopiskelijan käytännön osaamisen hankkimista ja antaa työkoekemusta, jota katsotaan hyvällä työnhakutilanteessa.

Työelämän ollessa jatkuvassa muutoksessa, myös osaamisen pitää pysyä ajan tasalla. Työelämässä toimiva henkilö joutuu mukautumaan työpaikan sisäisiin ja ulkoisiin muutoksiin. Aiemmin hankittu koulutus ei pysty tarjoamaan kaikkea tarvittavaa osaamista työelämän muutoksissa, jolloin jatkokoulutuksen tarve kasvaa. (Paloniemi 2008, 266.) Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomikoulutus ei tarjoa osaamista, jolla selviäisi kokonaisen työuran. Tradenomikoulutus toimii ammatillisen osaamisen pohjana, jonka avulla on mahdollisuus hivuttaa itsensä työelämään. Ammattitaitoa pitää kuitenkin pystyä kehittämään läpi työuran, jossa tradenomikoulutuksessa hankitut oppisen taidot auttavat. Käytännössä tapahtuvaa oppimista ja siihen perustuvaa osaamista kuitenkin arvostetaan tietotaitoa tärkeämmäksi, eikä tradenomiopintojen tarjoama tietopohja tarjoa samanlaista osaamista kuin työelämässä oppiminen. Lisäksi ilman työelämän kokemuksia on vaikea arvioida omia kehityskohteita ja ilman työelämästä saatuja kehityskohteita ei voi kehittää osaamistaan, niin että se palvelisi työelämässä tarpeeksi hyvin.

Työllistymisen kannalta on tärkeää omata hyvät sosiaaliset taidot ja varsinkin laaja sosiaalinen verkosto. Verkostoitumisen tärkeys nousee esille työpaikan hakemisessa tai työpaikkaa etsiessä. Työpaikalla toimiminen luotettavasti, itsevarmasti ja palautteesta oppien helpottaa työtehtävien saamista ja työelämässä pärjäämistä yleisesti, jos myös muut verkostossa tunnistavat tämän. Cameronin (2009) mukaan vaikka työ ei itsessään vaatisi sosiaalista kanssakäymistä, ihmissuhdetaidoista on kuitenkin hyötyä esimerkiksi töihin hakiessa, esimiehen kanssa kommunikoidessa tai tiimityöskentelytilanteissa. (Cameron 2009, 236.) Tutkimuksen tulokset vahvistavat sosiaalisten taitojen merkitystä työllistymisessä.

Mitä konkreettisia tietoja ja taitoja työskentely tarjoaa?

Työkokemus kerryttää monipuolisesti erilaisia taitoja. Työkohtaisen tietotaidon lisäksi työelämän toimintatavat ja ongelmanratkaisukyky kehittyvät työelämässä tehokkaasti. Myös aktiivinen työhistoria itsessään voi auttaa työllistymisessä. Työhistoria näyttäytyy työnantajalle vakuutena työntekijän oma-aloitteisuudesta ja kiinnostuksesta työelämään. Huotilaisen (2019) mukaan työntekijä, joka kokee olevansa vastuussa tekemästään työstään, on motivoitunut oppimaan ja kehittymään (Huotilainen 2019). Tradenomiopiskelijan kehityksen kannalta on tärkeää, että opiskelijalla on mahdollisuus kokea haasteita eriävissä työtehtävissä. Jossain tapauksissa suuri tai jopa kohtuuttoman suuri vastuu auttaa motivoimaan työssä kehittymisessä tehokkaammin. Olemassa olevan tiedon ja taidon loppuessa opiskelijat joutuivat etsimään apua työkavereilta, koulutuksista ja omatoimisesta opiskelusta. Tällainen toiminta kehittää vastuuntuntoa ja motivoi toimimaan itsensä kehittämiseksi.

Mikä tahansa työkokemus tarjoaa mahdollisuuden nähdä, kuinka yrityksissä hoidetaan päivittäisiä juoksevia asioita. Tradenomiopiskelijalle tärkeä taito on osata toimia oikeassa työympäristössä. Työympäristöön liittyvä osaaminen on myös yksi tradenomiopiskelijan muista kaupallisen alan koulutuksista erottava tekijä. Kun vastaavanlaisessa työympäristössä toimiminen on tuttua, ei työympäristöön ja toimintatapoihin tarvitse perehtyä yhtä kattavasti kuin ensimmäisellä kerralla. Näin tradenomiopiskelija pystyy hyödyntämään osaamisensa tehokkaasti esimerkiksi työtehtävän hoitoon.

Jokaisella työntekijällä on vastuu omasta työpanoksestaan. Vastuun tunne saa työntekijän ylläpitämään osaamistaan omatoimisesti. Huotilaisen (2019) mukaan työelämä on jatkuvassa muutoksessa, joka näkyy työpaikoilla niin ulkoisena kuin sisäisenäkin kehityksenä. Työntekijöille muutokset merkkäävät yleensä vajetta osaamisessa, jonka paikkaamiseksi omaa osaamista on päivitettävä. (Huotilainen 2019.) Tradenomiopiskelija tiedostaa osaamisensa vajeet sekä erilaiset oppimismahdollisuudet. Oppimismahdollisuuksien tiedostaminen harvoin kuitenkaan johtaa jatkokoulutukseen hakeutumiseen. Tradenomiopiskelija voi kokea tarvetta kehittää osaamistaan ja tietää jopa tavan, jolla toteuttaa sitä. Siitä huolimatta oppimisprosessiin voi olla vaikea ryhtyä ja ryhdyttäessäkin se jää monesti pintapuoleiseksi. Oppiminen, joka perustuu itseisar-

voonsa eli oppimiseen, ei ole mielekkäin tai tehokkain tapa oppia. Tradenomiopiskelijat pysyvät työelämän muutoksissa mukana tulemalla pois omalta mukavuusalueeltaan. Koulussa opiskellessa vastuu itsestä ja omasta osaamisesta on rajallista. Työelämässä toimiessa vastuu ja oman työpanoksen vaikutus muita kohtaan on suurempi. Työkavereille tai organisaatiolle ei haluta tuottaa pettymystä, jonka takia vajavaisen osaamisen aiheuttama lasku työpanoksessa on tarpeeksi suuri syy päivittää osaamista. Käytännössä tradenomiopiskelija saa työympäristöstä enemmän painetta ja ärsykeitä toimia vastuullisesti. Monessa tapauksessa vastuullisuus tarkoittaa itsestä lähtevää halua ja kykyä oppia.

Työympäristössä toimiminen kehittää osaamista niin yleisellä tasolla kuin työpaikkakohtaisessa tiedossa ja taidossa. Tiedoksi tai taidoksi mielleltävää osaamista enemmän työskentely kehittää kykyä selviytyä annetuista tehtävistä oppimalla. Otalan (2018) mukaan ketterä oppiminen on kokemuksista oppimista, jossa oppia hyödynnetään haastavassa tilanteessa. Virheet ja kielteiset tapahtumat nähdään oppimismahdollisuuksina. (Ojala 2018, luku 2.) Tradenomit saavat työelämästä tärkeitä taitoja eteneekin oppimalla virheistään. Virheistä oppiminen on tehokkaampaa ja luontaisempaa kuin esimerkiksi koulussa tapahtuvaa oppiminen. Ketterää oppimista sivuavat taidot kehittyvät työelämässä juuri haastavan ympäristön ja muuttuvien tilanteiden takia. Opintojen kehittäminen työelämälähtöisemmäksi voisi edesauttaa tulevia tradenomeja kehittämään työelämäntaitoja monipuolisemmiksi luoden samalla uudenlaisen ärsykkeen oppia ja kehittyä. Työelämän muutokset ja niihin mukautuminen näkyy ajankohtaisena tietotaitona yrityksissä ja organisaatioissa. Tällaiseen ajantasaiseen osaamiseen käsiksi pääseminen vaatii perinteisen koulutusjärjestelmän nopeaa ja ajantasaista kehittymistä tai oppimisympäristön muuttumista työympäristöksi.

6 Pohdinta

Opinnäytetyössä selvitettiin millaista käytännön osaamista Jyväskylän ammattikorkeakoulun tradenomit tarvitsevat työllistyäkseen ja millaista osaamista työskentelystä on mahdollista saada. Teoreettisen viitekehyksen avulla saatiin

laaja yleiskuva siitä mitä osaaminen voi olla sekä mistä ja miten sitä voi hankkia. Teoreettisessa viitekehyksessä määritelty osaaminen nousi pääsääntöisesti esiin myös haastatteluissa. Haastatteluiden kautta esiin nousi myös uutta ymmärrystä työympäristön merkityksestä osana oppimista. Oikeanlainen ympäristö luo enemmän painetta ja ärsykeitä kehittää osaamista, kuten Ojala (2018, luku 2) jo teoriassa esittää. Työympäristössä toimiminen myös mahdollistaa käsiksi pääsemisen ajantasaisimpaan tietoon ja viimeisimpiin järjestelmiin. Yrityksien kilpailu markkinoilla ajaa kehitystä eteenpäin vauhdilla, johon koulutusjärjestelmä ei pysty vastaamaan nykyisillä resursseillaan. Lisäksi työkokemus itseisarvona on sellainen, jota työmarkkinoilla arvostetaan jopa yhtä paljon kuin varsinaista osaamista.

Työympäristön merkityksen lisäksi tutkimus paljasti mahdollisia kehityskohteita opetusjärjestelmästä, joita ei teoreettisessa viitekehyksessä osattu huomioda. Tutkimus paljasti työkokemuksen hankkimisen opiskelun ohella olevan hankalaa, mutta tärkeää. Lisäksi tehtiin huomioita työelämässä tapahtuvan oppimisen ja kokemusten keräämisen kiinnostavuudesta osana tradenomiopintoja. Tutkimuksesta kävi ilmi, että juuri tällaiset kokemukset ja työympäristössä oppiminen olivat ne, joita tradenomiopiskelijoilta puuttuu. Jyväskylän tradenomiopiskelija tarvitsee työllistyäkseen opinnoista saadun tietopohjan, mutta myös ympäristön, jossa on ärsykeitä osaamisen kehittämiseksi edelleen.

Tutkimuksen onnistuminen ja luotettavuus

Tutkimuksen piti alun perin tutkia työkokemuksen merkitystä kaikkien tradenomiopiskelijöiden työllistymisessä. Opintokokonaisuuksien ollessa hyvin erilaisia eri oppilaitoksissa, tutkimuksen kohteeksi päädyttiin valitsemaan Jyväskylän tradenomiopiskelijat. Tutkimukseen valikoitui alun perin viisi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opiskelevaa tai juuri valmistunutta opiskelijaa. Ajankäytöllisistä syistä työssä päädyttiin kuitenkin haastattelemaan vain neljää opiskelijaa. Suurempi määrä haastateltavia ei välttämättä takaa parempaa luotettavuutta kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen tapauksessa vastaukset olivat hyvin linjassa toisiinsa, eikä suurempi määrä tutkittavia olisi välttämättä tuonut esiin uusia näkökulmia. Tutkimustulosten yleistettyden kannalta suurempi otanta olisi kuitenkin mahdollistanut jonkin tasoisen yleistettäv-

vyiden muuten linjassa oleviin vastuksiin. Nykyisellä otannalla tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää. Myös tutkimuksen uusiminen suuremmalla otannalla on hyväksi tutkimustulosten varmistamiseksi. Tutkimuksen luotettavuutta olisi voinut lisätä monimenetelmällisyydellä, jota ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan päädytty käyttämään. Aineiston taso ja määrä eri haastatteluiden kohdalla oli hyvin tasaista. Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon myös se seikka, että tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon jo tutkimuksen tiedonkeruuvaiheessa ja tutkija tekee aineistosta omat tulkintansa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189). Tätä vääristymää on kuitenkin pyritty vähentämään valitsemalla avoin haastattelumenetelmä, jossa tutkija ainoastaan ohjaa keskustelua. Vääristymää on pyritty vähentämään myös äänittämällä haastattelut ja litteroimalla ne sanatarkasti, jonka pohjalta aineisto analysoitiin.

Jatkotutkimusaiheet

Tutkimus avaa työkokemuksen merkitystä tradenomiopiskelijan osaamisessa ja erittelee työllistymisen kannalta merkittäväksi koettavaa osaamista. Opinnäytetyön tutkimus jäi pintaraapaisuksi tutkittavasta ilmiöstä ja laajemmalla otannalla sekä monimenetelmällä toteutettuun tutkimukseen voisi olla tarvetta ilmiöstä syvällisemmän ymmärryksen saamiseksi. Tutkimus on myös mahdollista toteuttaa kaikki tradenomit kattavana, jolloin opintojen eroavaisuudet ja niiden merkitys korostuu entisestään. Opinnäytetyön tutkimuksessa nousi myös esille tarve tutkia ja kehittää opintosuunnitelmaa käytännön- ja työelämälähtöisemmäksi. Lisäksi työkentän kokemuksia vaadittavasta osaamisesta olisi hyvä tutkia, jotta on mahdollista saada realistinen kuva tämän hetken ja tulevaisuuden osaamistarpeesta.

Lähteet

Cameron, S. 2009. The Business Student's Handbook: Skills for study and employment. Harlow: Financial Times / Prentice Hall.

Goldsmith, M. 2014. Five Qualities of the Leader of the Future: Coaching For Leaders. Video Youtube-videopalvelussa Marshall Goldsmithin Youtube kanavalla 7.10.2014. <https://www.youtube.com/watch?v=8Xsu4eOk9Dg> .

Harjoittelu. N.d. Opinto-opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.4.2020. <https://opinto-opaat.jamk.fi/fi/opinto-opas-amk/opiskelu/harjoittelu/>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huotilainen, M. 2019. Näin aivot oppivat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hussi, T. 2018. Mitä osaamista tulevaisuuden työelämässä tarvitaan?. Talouselämä 7.6.2018. Viitattu 29.4.2020. <https://www.talouselama.fi/kumppaniblogit/ilmarinen/mita-osaamista-tulevaisuuden-tyoelamassa-tarvitaan/a5f1e702-3e30-39c9-ae15-32c8fded0739>.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Käsitteet ja määritelmät. N.d. Tilastokeskuksen tiedonkeruut, työvoimatutkimus. Viitattu 22.5.2020. <https://www.stat.fi/keruu/tyo/kasitteet.html>.

Marila, J. 2010. Mikkelin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden tradenomien työelämäkokemukset ja osaamisen kehittäminen. Opinnäytetyö, AMK. Mikkelin ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma. Viitattu 14.6.2019. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14080/opinn2010A1954.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Mäkikallio, I. 2016. Työn määritelmä on vanhentunut. Blogikirjoitus Filosofian Akatemian www-sivuilla 3.10.2016. Viitattu 22.5.2020. <https://filosofianakatemia.fi/blogi/tyon-maaritelma-on-vanhentunut/>.

Nyyssölä, K. & Lounema, K. 2017. Miltä näyttää tulevaisuuden osaaminen ja opettajuus?. Blogikirjoitus opetushallituksen www-sivuilla 28.02.2017. Viitattu 29.4.2020. <https://www.oph.fi/fi/blogi/milta-nayttaa-tulevaisuuden-osaaminen-ja-opettajuus>.

- Otala, L. 2018. Ketterä oppiminen: Keino menestyä jatkuvassa muutoksessa. Helsinki: Kauppakamari.
- Paloniemi, S. 2008. Hiljaisen tiedon jakaminen työyhteisössä. Työssä oppimisen rajapinnalla. Teoksessa Toom, A., Onnismaa, J. & Kajanto, A. Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 255 – 258, 266.
- Robinson-Easley, C. A. 2013. Preparing for today's global job market: From the lens of color. New York: Palgrave Macmillan.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.2019. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.
- Saario, S. 2012. Tradenomien työllistyminen. Lahden ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoiden odotuksia työllistymisestään ja näkemyksiä koulutuksensa hyödyllisyydestä. Opinnäytetyö, AMK. Lahden ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma. Viitattu 14.6.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/42042/Saario_Suvi.pdf?se.
- Saavutettava osaaminen. 2015. Liiketalous. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijahallintotietojärjestelmä, Asio. Viitattu 21.5.2020. https://asio.jamk.fi/pls/asio/asio_rakenne_julkaisu.rakenne_komp_osaamisalue?ckohj=HTL&csuunt=9999&cvuosi=5S&caste=N&cark=2015-20196.
- Työelämän näkemykset ja odotukset tradenomikoulutuksesta. 2011. Tradenomien jäsentutkimus tradenomi.fi www-sivustolla. Viitattu 29.4.2020. https://www.tradenomi.fi/site/assets/files/1197/tyoelaman_nakemykset.pdf.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työelämä muuttuu – miten koulutus vastaa? Osaamisen ennakoitifoorumi julkisti ehdotuksensa. 2019. Uutinen opetushallituksen www-sivuilla 4.4.2019. Viitattu 29.4.2020. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2019/tyoelama-muuttuu-miten-koulutus-vastaa-osaamisen-ennakoitifoorumi-julkisti>.
- Valitse AMK-tutkinto. N.d. Infosivu Jyväskylän ammattikorkeakoulun www-sivuilla. Viitattu 29.4.2020. <https://www.jamk.fi/fi/Koulutus/Tutkinnot/AMK-tutkinnot/>.

Liitteet